

תשורה

משמחת נישואין של
יצחק ורבקה גוראריי

יום שלישי כ"א סיון - התשס"ה

תשורה

משמחת נישואין של
יצחק ורבקה גורארי
יום שלישי כ"א סיון - ה'תשס"ה

מפתח עניינים

ה פתח דבר

ז דבר מלכות

ט מבוא

יג שער הספר 'הר אפרים'

טו הקדמה לשירים שחוברו לכבוד רבינו הזקן ואדמו"ר האמצעי

יח הנחה ממאמר שנאמר בהחתונה בולאבין

נא ביבליוגרפיה

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו החתן התמים מי יצחק עב"ג הכלה מרת רבקה תחי'.

התודה והברכה מובעת בזה לבני משפחתנו, ידידנו ומכירנו שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו ולברך את צאצאינו שיחיו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

כהבעת תודה לבבית והוקרה לכל הנוטלים חלק בשמחתנו, מוגשת בזה תשורה מיוחדת – הכוללת מסמכים וסקירה אודות החתונה הגדולה שהתקיימה בזלאבין בערב שבת קודש י"ג סיון תקס"ז.

הקובץ נערך ע"י דוד החתן הרה"ג ר' אלי יוחנן גורארי רבה הראשי של חולון וחבר בי"ד רבני חב"ד בארה"ק.

ובנוסף לזה – כתבי יד קודש כ"ק אדמו"ר הקשורים לחתונה.

ואנו תקוה שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד עוד ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה וגו', שתקוים תפלתנו ובקשתנו אויף זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה נשמה בגוף, והוא יגאלנו.

הורי הכלה

הרב אברהם הלוי ורעיתו
וויינבערג

הורי החתן

הרב מרדכי שמואל ורעיתו
גורארי'

דבר מלכות

”יחידות” לקבוצת חתנים וכלות שיחיו

ט' סיון ה'תנש"א

בהוספה¹ על הברכות האמורות לעיל² – ישנה ברכה מיוחדת לחתנים וכלות:

לכל לראש – הברכה שנתפרשה בתורה בנוגע לנישואין הראשונים: ”זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם גוי”³.

ובפרטיות יותר – כל שבע הברכות שאומרים בשמחת נישואין, ועד לסיומם וחותרמם בברכה הקשורה עם הגאולה דכל בניי בכל הדורות: ”מהרה... ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים גוי קול חתן וקול כלה וגוי”⁴.

ובזה נכלל גם שכל ההכנות לחתונה יהיו (או שכבר היו) ”אויף א אידישן און א חסידישן אופן”, ובהצלחה. ועאכו”כ החתונה עצמה, שבעת ימי המשתה, והמשכס בשנה הראשונה, ”נקי יהי לביתו שנה אחת ושימח את אשתו”⁵, וכל המשך החיים מתוך אושר ושמחה, בנין עדי עד⁶, על יסודי התומ”צ, ומבורך בבנים ובנות, ופרנסה בהרחבה, ובריאות הגוף והנשמה, ועד להברכה העיקרית דגאולה האמיתית והשלימה, כנ”ל.

ויש לקשר זה עם ”זמן מתן תורתנו” – כידוע שבמתן תורה היתה החתונה דהקבי”ה וכנס”י, כמאמרז”ל⁷ ”ביום חתונתו זה מתן תורה”, והשלימות בזה תהי בימות המשיח, שאז יהי חידוש במתן תורה, ”תורה חדשה מאתי

(1) בהבא לקמן – ראה גם לקו”ש ח”כ עמ' 575 ואילך ובהגסמן שם.

(2) ביחידות הכללית לאורחים שיחיו.

(3) בראשית ה, ב.

(4) ע”פ ירמ’ לג, יו”ד-יא.

(5) תצא כד, ה.

(6) ראה הגסמן בלקו”ש שם הערה 12.

(7) תענית כו, ב.

חידוש במתן תורה, "תורה חדשה מאתי תצא"¹⁰, וחידוש בהנישואין דהקבי"ה וכנס"י, כמאמרז"ל¹¹ "העולם הזה אירוסין היו.. אבל לימות המשיח יהיו נישואין", וכמ"ש¹² "ביום ההוא גוי תקראי איש"י.

ואז – יתוסף חידוש וברכה והצלחה בשמחת נישואין של כל חתן וכלה ומשפחתיהם, בארצנו הקדושה ובירושלים עיר הקודש, כאמור, ש"ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים גוי קול חתן וקול כלה".

והשליחות-מצוה לצדקה – כמנהג ישראל¹³ שהחתן והכלה והוריהם וקורביהם מוסיפים בנתינת הצדקה ביום החופה – תוסיף יותר בברכותיו של הקבי"ה להחתן והכלה, ותמהר ותזרז עוד יותר את הנישואין של הקבי"ה וכנס"י, כנס"י והקבי"ה.

וכל ענינים אלה – באופן ד"ינשא את ראש"י, ובאופן ד"יבהעלותך את הנרות", כולל ובמיוחד – הדלקת הנרות ע"י אהרן ("ימשה ואהרן עמהם"¹⁴) בביהמ"ק השלישי, "מקדש אדני-כוננו ידיך"¹⁵, תיכף ומיד ממש.

(8) ישע"י בא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(9) שמו"ר ספ"ט"ו.

(10) ישע"י בא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(11) שמו"ר ספ"ט"ו.

(12) הושע ב, יח.

(13) ראה הגסמן בלקו"ש שם הערה 16.

(14) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד – פסחים קיד, סע"ב.

(15) בשלח טו, יז.

מבוא

תשורה זו כוללת הנחה ממאמר דא"ח ד"ה נשא את ראש בני גרשון, שאמר כ"ק רבינו הזקן בחתונה הגדולה שהתקיימה בזלאבין בחודש סיון בשנת תקס"ז, בה נישא נכדתו הרבנית ביילא בת כ"ק אדמו"ר האמצעי להרה"ח ר' יקותיאל זלמן נכד הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב¹⁶. וכן ליקוט מספורי החסידים המקובלים בידינו אודות חתונה זו.

ההנחה שנדפסה בחוברת זו נרשמה על ידי הגה"ח ר' אפרים זלמן ראזומנע, תלמיד מובהק להרה"ג ר' יעקב מסמילא, ואחר כך אבד"ק ניקאלאייעב, ונדפסה בספרו "הר אפרים" (אדעססא, תרנ"ז) עמ' 17. הרב הנ"ל רשם את הדברים כפי ששמעם מפי קדשו של רבינו הזקן בחתונה, והקדים להם כמה שירים לכבודו של רבינו הזקן ולכבוד אדמו"ר האמצעי – הכל נדפס בחוברת שלפנינו בצילום מספרו הנ"ל. מאמר זה של רבינו הזקן נמצא גם בכמה ביכלאך כתי"י ונדפס בכמה מקומות בנוסחאות אחרים, כגון בספר המאמרים תקס"ז (עמ' קב). לקוטי תורה במדבר (כ, א). אור התורה בראשית (עמ' 2192) ושמות (עמ' ג' סג)¹⁷.

החתונה התקיימה בערב שבת קודש, י"ג סיון, תקס"ז. והמאמר נאמר על ידי רבנו הזקן פרשת נשא (בחוו"ל) י"ג סיון בבוקר¹⁸.

16) החתן ר' יקותיאל זלמן וזאליס מברדיטשוב, הי' בן הרה"ח ר' יוסף בונם חתנו של רבי לוי יצחק. ראה ספר "שם ושארית" להגה"ח ר' לוי יצחק גרוסמן ח.א. תש"ג עמ' מד.

17) ראה כזה ברשימת מאמרי אדמו"ר הזקן על סדר השנים שנדפסה בכרם חב"ד, 4, ח"ב (הוצאת "מכון אהלי שם" – ליובאוויטש. כפר חב"ד, תשנ"ב) עמ' 394.

18) ראה מגדל עז עמ' קסה.

מאמרי חסידות (נדפסו בנוסחאות שונות בכמה מקומות), והם ד"ה:

כי לא על הלחם לבדו (ערב ש"ק, י"ג סיון)¹⁹.

מהרה ה"א ישמע (ליל שבת פרשת נשא)²⁰.

כי על כל כבוד חופה²¹.

ואכלתם אכול (ביום השבת בסועדת שחרית)²².

נשא את ראש בני גרשון (יום השבת בבוקר)²³.

להבין שרש הדברים הנ"ל²⁴.

ת"ר כיצד מרקדין (יום א פרשת בהעלותך, ט"ז סיון)²⁵.

יש בנותן טעם להביא כאן מה שרשמו החסידים שנכחו בשמחת רבותינו הקדושים הנ"ל, בענין המאמרים שאמר רבינו הזקן בימי השמחה, וז"ל: "בהיות רבינו [הזקן] על החתונה בבאי"ד [צ"ל בזלאבין] הי' בלילה [בליל שבת] דרוש 'מהרה ישמע' שבסדור. ולמחר בבקר הי' דרוש 'נשא' הראשון שבלקוטי תורה. וביום א' הי' דרוש כיצד מרקדין. והי' הסיום צדיק ה'

19) נדפס בספר המאמרים תקס"ז עמ' רז.

20) נדפס בסידור (קלה, ב). תורה אור (מד, ד). ועוד.

21) נדפס בסידור (קכת, ד). לקוטי תורה שה"ש (מז, ב). להלן בפנים אות יד מובא ש"תחת החופה עמד רבינו ואמר המאמר 'כי על כל כבוד חופה'".

22) נדפס בספר המאמרים תקס"ז (עמ' תנא). הנחות הר"פ (עמ' סא). ובתוספת הגחות באזה"ת ויקרא (עמ' תתקס"ב), ובלקוטי תורה ויקרא (ז, א).

23) הוא המאמר הנדפס להלן בחוברת זו. ונדפס בעוד כמה מקומות כדלעיל בפנים.

24) נדפס בספר המאמרים תקס"ז (עמ' קצז). לקו"ת במדבר (כא, ב). הנחות הר"פ (עמ' מז).

25) נדפס בספר המאמרים תקס"ז (עמ' קפו). הנחות הר"פ (עמ' מה). לקו"ת שה"ש (מח, ב).

בכל דרכיו, וסיים 'הקב"ה צדיק למעלה ורבי לוי יצחק
ברדיטשובר צדיק למטה'²⁶.

ידוע ומפורסמת שיטתם של רבותינו הקדושים נשיאי חב"ד
שביארו בהרחבה את חשיבותם הגדולה של סיפורי החסידים.
כן מוסכם ומקובל הדבר גם על כל ההולכים לאור תורת
הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, כי אין ערוך למעלות
ולסגולות הטמונות בסיפורי החסידים, אשר תורמים תרומה
רוחניות נפלאה להתעלותו של האדם. נוסף על כך והוא העיקר,
יש בהפצת סיפורי החסידים גם משום הפצת מעיינות חסידות
חוצה והובטחנו על ידי משיח צדקנו כי מעיינות הבעש"ט מזרזות
את ביאתו.

יתן השי"ת שבזכות הסיפורים אודות שמחתם של רבותינו
הקי נשיאי חב"ד נזכה לעלות בקודש משמחה לשמחה ולקבל פני
משיח צדקנו בקרוב ממש ואז יתקיים הייעוד ושמחת עולם על
ראשם.

אלי' יוחנן בלאאמו"ר הרב נתן גורארי'

26) בית רבי ח"א עמ' 126 הע' ה. מגדל עז עמ' קסה. קובץ 'מרחפת' עמ' ח (מכ"י
חסיד של הרה"ק ר' שלמה זלמן מקופוטט).

בן יכר אב.

ח"ד סגבז בוזי סגבז בשוח. כ"י (קדמין ל"ה).

אודה לך כי טוב, אשר זכני להתחיל להוציא בזה לאור עולם, מעט מהרהבה
כתתי של ארזני אבי מורי הרב המפורסם דל, הן מה שכתב וחבר בעצמו והן מה
שלקט ואסף העתקות מכתבי ידי צדיקי עולם כנגלה וכנסתר. והגני נתן בעת לפני
הקדמים והכבדים והנבונים מאנשי שלומנו יחיו, מעט מהדושינו בתורה הערבים
לאון שובעת, עם דדש אז יקר מאד נעלה ספוס ממלל הרבין, כבוד ארמור הרב
הוקן הנאון האמתי רשכברנ מרנא ורנא שגיאור ולמן ניע מלאדי בעל ס'
הגניא ושרע (הרוב), אשר ארזני אבי מורי הרב המכתב דל כתב וסדר את הרבים
כפי ששבע יוצאים כפיו הקדוש במקלהוה, שהתקבצו וכאו או מכל המקומות אלפי
היכידים ואנשי מעשה לשמיע, כבני אדם שהתקבצו וכאו לראות בסומטי התן וכלה
נהי או יום ההתננה) בעיר ולאבין, — והקדים אאמיו דל לכתוב לפני זה הודיש,
שירים נעימים לכבוד הרב הק הודיש ניע, ולכבוד בנו ארמור הרב השני מרה
הרבעך וזיל, יהענע עליהם כל הידוע פרק בשיר. — גם כל בן תורה, הלא יהיה
נת סמפור והנמר, שכתב סה שקבל מאבותיו הזקנים והתבונן גם מספרים, ממעלת
וגדולת נוע קדש צדיק במל ביראת אלקים, הנאון השר וגדל בישראל מה'
שאול וזאהל זיל מק פרסם דלימא נכד הרב הנאון רשכברנ מוהר"ם טפרווא
דל, שהוא ראש למשפחה רבות ורבות בישראל רבנים נאונים וצדיקים נבירים
נדיבי עם, אשר גם משפחה אאדל מתייחסת אליו, כמבואר בקונטרס זה כמאמר
יד שאול. — עוד באו בזה ההבור אמרות מהחורוזת, תוכת מסרים לצעירי
הימים בחרות הללו.

והנה את יהי הלקטים אשר אסף ולקט ארזני אבי מורי הרב דל, מאמרים
הרהשים יקרים של ארמור הרב הוקן הנל ומבנו ארמור הרב השני ניע, והרבה
פירשים סהם על דברי הוודק, שלא הוציעו עדיין בעולם, ויש בהם אשר גם
בתוכים אינם נמצאים, בלתי אם העתקה יהודה בכתב ידו של אאמיו דל ואין חלילה
עוד, והבה סמנים ונחשים בארזני בעת — כשאמרת מהשירית ודיחיני ויקמיני, והמנא
ידי להוצאות הדפוס, או אראמין ואשתדל להוציא גם אותם לאור עולם, ככדי לזכות
דבים בתורת אמת — וזכות הרבים יעמד לי ולכ"ב עד עולם.

הר אפרים

מאמרים יקרים אשר חבר הרב המפורסם איש צדיק תמים

מו"ה אפרים הלמן זצ"ל, שהי' אבד"ק ניקאלאייב

(תלמיד מובהק של אדמו"ר רב הגאון הק' המפורסם מו"ה יעקב נ"ע מק' כניל'ה).

וחבור לקודש, רדוש א' יקר ונעלה, בכבוד אדמו"ר הרב הזקן הגאון הק' רשכבה"ג
ברגא הרבנא שניאור וולמן נ"ע כלארי בעל ס' הניא ושירע (של הרב) אשר הרב
המחבר זל סדר וכתב את הדברים, כפי ששמע יוצאים מפיו הקדוש זל. והקדים
לה שירים נעימים לכבודו, ולכבוד בנו אדמו"ר הרב השני מו"ה דובער זצ"ל,
זכותם יגן עלינו אמן.

ומזדק לזה, נאמר יד שאול ופרי עין חיים – פרשת גדולת נוס קדש, נדיק מושל כיראת אלוקים,
היא נישו כבוד רב כגאון סר ונדול כישראל מו"ה שאול וואהל זצ"ל מק' בריסק לייסות. אשר
ממנו הסתעפו משפחות גדולות ורמות כישראל רבנים נאונים וצדיקים, נבירים ונכסלי נדקם
והגיו מעשה – ומשפחה רב כההגר זל כמובכ.

ועוד בגו בזה אמרות פהרורה, תיבה ברכים לצעירי וליבם בהרות הללו.

הצאתו לאור בעזרהשירה, אני משה שבואל הק' הרב הישיש דק' ניקאלאייב,
בן הרב המחבר זצ"ל.

אדעמסא

ברפוש איסאקאזיטש ובעלגמאן

תרנ"ז.

ГАРЪ ЭФРУИМЪ

m. e. Гореще Эфруинова (раз. раввинскихъ статей).

Соч. Раввина Э. З. Разумнаго.

ОДЕССА.

Типографія Исаковичъ и Бейленсонъ.

1897.

פ ר ק ב ש י ר . (א)

שיר המעלות לאפרים.

א ס פ ו א ל י ב נ י צ י ון ה י ק י ר י ם . ל ש מו ע ש ר י ק ת ר ו ע ה העו ד י ם , עו ד י ז א ן ק ד ש י ם
 ו כ צ י ם ע ל י ן ל ס ק ל ל ה ם מ ס ל ו ת י ש ר י ם , א נ כ י ה מ א ק פ ע פ ר ו א פ ר י ם .
 ב ל י ן מ ס ל ל ר כ ר ב י ן כ ל פ י ד א ש ב ו ע ר י ם , ו כ ו ה ל ה ח ס י ע מו ת ה י ם , ו ק נ י ם .
 ע ב נ ע ר י ם , ב ר ם י מ צ א ו מ ר נ ו ע כ ע ל נ פ ש ע י פ ה נ ת ו נ י ם מ י ם ק ר י ם .
 ד ו י הו ד ה הנעלמים והנסתרים, יגלה ויבין פודם לאשרים, והשמש
 בצהרים עינים מאירים, לפקח עינים עורים, ולא יוכח עוד לשעירים.
 י ט י פ ע ס י ם כ כ ז ק ה ה ר י ם , מ ת ו ק י ם מ נ ו פ ת צו ן ו מ ר ב ש ה כ ר י ם , ו י ז ה י ח
 ו י ז ה י ח כ א ב נ י ס פ י ר י ם , ל ה א ו י ד ל א ר צ ן ו ל ה ר י ם .
 ז פ ע נ ה נ ע ל מ י ם ו י ב ק ש ב ס ס ת ר י ם , ל ה ר ח ה ל ע ם ה' ד ה ך י ש ר י ם , ו מ א מ ר י
 ה ק ד ו ש י ם ו ה מ הו ד י ם י מ ש ו ו י ז ל כ מ ל י ו ל מ ך .
 ז ב ל ה ש מ י ם , ו כ ע ל ד ש א י מ ש ו ה ש ע י ר י ם ו כ ר ב י ם ע ל י ע ש ב מ ר ב ו ת
 ו מ פ ר י ם , ו נ נ ע ת ם א מ ר י ן י מ ע מ ו כ צ פ ז ה ת כ ר ב ש ת מ ה י ם , ו כ ר ד ת כ מ ד ב ר ל י ש ר א ל י מ ן .
 ל כ ן א ס פ ת י ר א ש י ה א ב א ס ר י ם , ל ה י ח ה ל ע ד נ ו כ ר י ם , ש ש מו ר י ם ל ח ד י דו ד י ם ,
 ל ה כ י ן מ ע ם מו ע ר ע ל פ י א ל ה ה מ א מ ר י ם , כ ו חו ת ס פ י רו ת ה מ ס ו ר י ם
 ע ל י ד י מ ש ה ע ב ד נ א מ ן .
 כ ה ם י ב י נ ו פ נ י מ יו ת ה תו ד ה הנסתרים, וקנים ונערים, קטנים ובהורים,
 וטלאת הארץ דעה במים לים מכסים ונסתרים, וכלכל ודרדע והימן.
 ל ו פ ת ת מו פ נ ה ש פ תו חו ל ו מ תו ר ו ן נ ב ר י ם , מ ל ו ק מ י ם מ פ י סו פ ר י ם ו מ פ י
 ס פ ר י ם , ק ד ש י ע ל י ן נ י ע ת ח ת כ נ פ י ן ל עו ל מ י ם י ס ת ר י ם . ל כ ן פ ק
 נ א ע י נ י ך ה ה כ ן
 כ י ן ה כ ן א ל ה ה ר כ י ם , ו כ ל כ ך ל נ צ ח י ה י ן ש מו ר י ם , ו ל א ת מ ר מ ל כ ך
 כ א ש ר ל א י מ ש י ת ד ו ק ב נ ע כ מ ס ס ר י ם , ו ש מו ד כ מו מ ת ך א ם א ת ה . ח כ ם ו נ כ ן .
 ל ו ד ע ש ב ו ה ק ד ש כ ש ע ר י ם , כ כ ל ה א ר צ כ ב ו ד ס פ ר י ם , א נ כ י ה ש פ ל
 ו ה נ ע י ר כ צ ע י ר י ם ו א ה ר א ו ת י ה נ י ש נ י . א ו ר א ב ו כ ן י צ פ נ ו ו י ב ק ש ו ב ס ס ת ר י ם כ ד ו ב
 ד י ן ב ר נ ש צ ל ל ב מ י ם א ר י ד י ם , ה ע ל ה נ פ ך ס פ ר ו י ה ל ו ב א ב נ י ם י ק ר י ם ,
 ס פ ו ו מו ה ב א ו פ י ר י ם , ע ר כ י ם ל ח ד ה מו ת ך ו נ ב שו ת ו א ו מ ל ל ו ת ת שׁו ב .
 ו ל כ ן ר ש מ ת י א ו ת ם ע ל נ י ר י ם , ו כ ר י ן ו א ו תו ת י פ י ם ו ס פ ו א ר י ם , ל כ ע ן י ש ר ו
 מ ע י נו חו ו כ מ ע י נו ת ו נ ה ר י ם , כ י ן כ ס פ הו א נ ב ת ר ו ה פ נ י ן ם הו א י ק ר ו ה שׁו ב .

ב הם יצאנו דרך חיים ליוצרי כל היצורים, ללכת בדרךנו ובאורחותינו
 המיוחדים, ושלא לתעות בדרך הודים המכתיים בשם אלהים
 אדמים, לכן תגליך לטוב יא יצו
 י ראת השם בתורתו נפלאות נגלים ונראים, ולהוציא מכלא היצר אפורים,
 ולהסיר נפשותינו מממרים, לקים כמו ברית בין הבתרים, פרות האולה משמים יצו
 יאן קדשים הנדחים ונפורים, יקבצו על הר השם ונכון יהיה בראש
 הדרים, ויקיב למקדשו לאומים זרים, ויצא תובר סגוע ישי שמו
 שילה, ויקדת עמים לו.

(ב).

ש בתי אל לבי לשור טדים והדוחה נ הון שיר לכבוד שר תורה על שם הקודש
 י ודע הי תורה ושושן סודות אברי שפר הצפנים יגלה ויהדש,
 ו יורה דרך לאל. אשר לו יאה להורות רן השכה ה, נתיסר על הנעזות ויתרות.

ש חו לבכם לדולא האוריותא אתם ורע אמוני יי ב שפתי קרש הכינו ור לא
 אלה המיוחדים ערב וזכר
 ש מרוב כמויותכם אתם עם קדש ורע כרך בני איתני גירו לכם נראך אל קניזים אל תלא
 אלה תה תאבו לשמוע והוא יקר
 ש אל אמריו אמרי נועם כתורת השם מסיני גינים ונכרים תוכחות מוכר בה ימצאו
 אור לקדש לאל לבב הזקר

י רוח עצמכם בשכל זכניה, א ורם חך לעבודת אל אמונה,
 ל הבין הורה בשמו אשר יכונה י עיבה אמרה כל פו לא יערכנה.

י מירות שמענו צדקת פוחנו בישראל ל הפיץ מעין כמענות סים
 א טי פירותיו כמעט לשור השמן
 י בר שוב וזבלנו איש הי רב פעלים מקבצאל ל תורות חך עץ הדיים
 א וזבל אמריו ימשו זיזלו כבל חרשו
 י זה בחדשך אור ילשרים דאש נולת אריאל ל תת חכמה לפקח עורי עינים
 א נלה סתרים כתורת בטה רבט עבד נאמי.

ד עו ותבינו חידתי אשר אדבר
 ו שיר אשירה לכבוד בן החובר
 בן לכבוד אביו הילול יבר
 ב הבסת אביו פנים מאירות יסבר
 ע ל מצפוניו להוציא לאור מישורים מדבר
 ר זים יגלה ועמוקות יעלה וידבר.

ד״ב אודב במסתרים
 לבאר תשכלת מצפוני אב
 ע ל אודה מישור להאיר מתוך הדמור
 ד״ב ב שפתי ישנים
 ויעסים צוף כשמן ער ב
 ע ומקן של ים ותלמוד בגולה ובנסתר
 ד״ב מישורים על מאמרי אב
 אומר לדבק כו ב
 ע ומד ובפרש התחום במקום אשר אביו הסתיר
 ב וא כרעי האבה
 ברוך עילאן יחי ע
 ב א זה ולמד על זה
 לנפש טובה להרשע ע
 ב דרכי אבותיו
 מתגבר כמעין הגב ע

ע"י הכותב דברים ישרים, מפנינים יקרים, נמתעים על אדני זו על איזו
 אמרים, מן ספר עין חיים הקדוש.
 נאם הקצן אפרים זלמן בלאא מוהר דזבער יציר ראזובנגע.
 פה כמילא יע"א הקיע לז"ק.

אמרות פהורות.

כפינים יקרות. צלל במים ארזים. העלה ספיר. בללים בתנ"ך השנה
גמרא וקבלה. בנפתר ובנלה. נחמדים סודב וכפו. הוא אשר דבר
בפה קדוש כבוד ארשר הרב הנאון המפורסם בבל קצוי ארץ וים
וחוקים. לו יאה שכח נאה. בוצינא דנתורא. רבן של כל בני הנולה
אדכרד ב"ש מהרר שני'אוד זרמן יתל שמו. תלמיד של הרב המגיד
הגדול סוד דובער מניד מישרים דעיד טערימש זללהיה. וברו
יעבד לנו אמן.

(אשר סוד אותם, את דברים והרש האלו, מאמר' הרב ר' אפרים זלמן
ראזאנסע זיל בעיד ספילא בשנת תק"ע לפ"ק. בהיותו בן י"ט שנים, ונח"כ בשנת
תקע"א נתקבל לרב בעיר נוקאלאיטב והסבך לעיר הערסין).

נ ש א

אח ראש בני נרשן גם הם לזית הצופה למכפחותה וגו' ונשאו את ירישות המשכן ואת האל
שער וכו' על פי אהרן ובניו שהיה כל פחות בני הנרשני וכו'. ולכאורה יש להבין למה הארץ
לומר בבני נרשן פחות גם הם. גם מה שכחב בבני נרשן חוקא עפ"י אהרן ובניו ולא נאמר
זה בפחות בני קהת ובני מררי. אמנם הנה מהמלה יש להבין ענין המשכן ובמיוחד במדבר
ואח"כ יתבאר פרטי ג' פחותות של בני נר' וקה' ומר'. והנה שורש פועל לנכונות במדבר עם
המשכן ואלו היה, כדי להכריע מה החיטים ששרש ירקותם הוא במדבר חוקא, ובהיות
שעיקר שפע ירקותם הוא במדבר על קן נקרא המדבר מדבר עמים, לפי שכל העמים שהיו
בזמן ילידת מלכים עיי"ן שרים וטוב כולם קבלו עם ירקותם ושפע, ולכן במדבר חין הם נידול אמו
השאל כלל אלה במחוק בלבד, להיות במקום ריקן מכל דוח חרד ושפע, כמו ששרש למעלה
היו אלא בנד' הכפולת והחטאים במכרן לחיטים, ולכן קרא חוקן הכתוב אלהים אחרים.
זה הוא הכתוב במדבר הגדול והפירא הוא וכו', שהיו אלו ג' קליטות הפחותות למררי. והנה
כדי להכריע מה החיטים שהיו אלו במדבר האלו נשאו המשכן במ"צ מהשנת כמ"ט ויסבו ויחטו
וכו'. שהם בנד' הם מ"צ כמ"ט בפרי קבלה, והייט ע"י הפירות גלח חוד יחד בנד' גילוי
שכינה במשכן כשנשאו אותו במדבר העמים ממלח נכנסו כמ"ט כהמם חוג וכו'. ובהיות זאת
במדבר הייט ענין הכנה לפסח, כי לפסח יהיה ג"כ בנד' גילוי שכינה בשנה"ו השלל שאלה
חיטיות, וכמ"ט וכלה כבוד ה' וראו כל צבר וכו' חוקא, והיתה נסיצת המשכן במדבר העמים
שזכר להיות לפסח גילוי אלקות גם בשנה דעשיה ממש, והוא ע"י שם מ"צ במ"צ פסחה
שע"י' הוצרך מחיטיות בנד' הסוד והפרד הרע, וזכר להיות לפסח גילוי אלקות בלא מחך
מבדל ומכפיר מכה החיטיות ללל, כי באמת כרי קמי ענשותו יתבדק חין עם בנד' כעלם
והסוד ללל, כי קמי' ללא חשיבה חין שטי' ללל צין קודם בבחנת העולם לאחר הבחנה הוא
אחד מיוחד בחימות גשור, מאחר שכל עיקר הבחנה יש מאן' חוט אלא מבנד' היותם הדבור,
ערי"ת הדבור שהוא רק כח חיטוי גדול מפחות האדם ובכלל וטפל לגבי המתעבה בלפי חופם

(2)

מקום כלל וכלל, רק חלל השומע הדבור הוא נתפס לש' הדבר, כך למעלה בח' חמיות הדבור ביו"ד מאחזקים לגבי הנבדלים יש מאין הוא בנח" יס, חלל לגבי עצמותו ית' המה בפלים כלה, ולכן חן בח' העולם והסתר לפניו כלל, רק מה בח' התגלות חמיות הדבור נראה השולש לש' הדבר. וכ"כ כשיפגלה כבוד ה' שהוא בח' גילוי עצמות חלקות גם צע' שרים עד שיראו כל צבר חילוי בהשגות של החטוב הנשמות, וכאשר ודע כל פשול וכו' ובח"ס בח"א, הדי למשכיל :

והנה זה ענין נשואה המשכן במדבר הפנים בדרך כלל, חלל בדרך פרש הרי התורה ניתנה לכח"א ויש בח' משכן בצרעו בכח"א וכל פרשיו הפנימים שבו הכל יש בנפש האדם. והנה כבוד ועצו' לי מקדש ושכנתי בנחמס הרשו רח"ל בחו"ס לה נחמ"ס וכו'. לפי שבח"א לך לפשט בח' משכן בנפשו, והיינו להמשך בח' גילוי חלקות בנפשו בעבודה שכלב זה תפלה כשיהיה לבנו צר ושהור מכל סוג בלתי לה' לבדו חיי נקרא משכן ישכון בו בח' חור הוי"ה בח"ס נקי כפיס וצר לבב הוא ישא ברכה מאת ה' וכו'. וכן לענין ההסתר המבדיל מתחת החוטמות מה שגוראה השולש בח' יש בבחי' הפירוד היינו רק מפני גשמה חומרות נפש הבהמות, חלל בלבדו ק' ובהר יראה צפון שכלו שאין מסתתר בחמת כמו שהוא למעלה דקמ' כלה תשיב. כי ע"י זאת לבו נמשך גילוי חלקות גם בבחי' ההסתר שלא יסתר כמו שיהיה לפחד ורואו כל צבר וכו' ה"ל. ומעמה יש להבין דרך פרט בפנימי המשכן שהוא ג' דברים ירישות וקרישם וכלום. ובני גרשון טש"י הירשות שהם בח' ששה תחת כי ששה הוויזן שבירשות שם משור ופכלת והלרנתן וכו' היה נגד וח"י תחת גדולה גבורה תפארת וכלליהם שירוף תהיה שנקראו כחן תכח"ס התחת והרעישו השגות שש ביוזין שלו וכו' :

ורחוקה"ה יש להבין ענין הקרישם שנקראו עלי שמים שימורים, בח"ס בזהר שהם כמו בח' מלאכים פלוגים למעלה שנקראים שומרים בח"ס שרפים שומרים וכו' וכן כח"ס והתחן לך מלאכים בין השומרים האלה. והענין הוא כי חן עמידה חלל שתיקה בח"ס וירא הפס ויעמוד וכו' בדברי רח"ל. ופירוש שתיקה הוא בח' ביטול העצמות מכל וכל, והיינו בח' ביטול רעון שלא יהיה לאדם רעון אחר זולת הרעון להוי"ה אחד, בח"ס חיי לי בשמים ועמך לה הפלוגי בלחן וכדברי ח"ל בעל רעון וכו'. כי הנה האהבה והדבקות ביו"ה הוא בח' הרעון להוי"ה. אך עמידה הוא הינו קודם שיגיע למדרגת האהבה. והרעון בזה"ה לך שלא יהיה לו רעון אחר זולת הרעון בזה"ה ובחי' ביטול זה נק' עמידה שהיא שתיקה. ועמך לה הפלוגי וכו'. הפלוגי שפירין לה הניב להחיותם ההנה להוי"ה. וחז"כ יגיע למדרגת האהבה והרעון להוי"ה בבחי' בנח"י כלום הנפש ממש, והוא הנקרא תכלית לשון ליון, כלמה נפש, בלה שארי ולבבו וכו', שהוא ענין כללות בח' הירשות חלל בח' ביטול הרעון שקודם לזה הוא בח' הקרישם, ולכן נק' עלי שמים שימורים כדמיון העצמות שיש בחדש לקיום תמיד כי הן מפתח ומצב האדם לכך כתיב כל עצמותי פתחתי וכו', וזה לך להיום בחדש כל היום בתפוחות בח' ביטול רעון זה עכ"ל. אך בח' הירשות שהיא בח' האהבה שנקראת מלאכים חלל שימורים, הוא חוקק בשעת התפלה והיה עבודה צר גרשון ח"ל. והנה מתיכן פשוט התפלות האהבה בלתי הכנס, לו"ה שמש ישראל וכו' וחז"כ והצבת, פי' שמש לשון הכנה ידוע והתפוגגות בנחלת ה' חן של העולמות ג"ע עלין ופתחן וגם מה ששאר להיום בחלק הפנימי שנק' עו"ה. וגם בשמימות הבהה עד חללים יוכלום כולם עלו בתחשבה אחת בלבד קמו עצמותי יפחד, וכאחמ"ס טעם ומצוה עד סוף כל הדורות. והצוה זאת היא בתחשבה ח' בלבד ובח"ס בזהר ובמדרש דכחמ' ח' ברה הקב"ם כל השולמות וכו', ועד"מ להבדיל בחלק חללים הבלות בחדש התחתון המתחשבה שהיה נתחבת כלל מצותי עצמות הנפש כי היה רק בח' לבד בלבד לנפש, כמו עד"מ הלכות

שיהיה ששן ולבש כך המצ' משמנה בחרם פסקיה כשזורה והשב מח' אחרת, כי הרי השכל
 מבלש במחשבה לחשבה כאשר לבש האדם לבוש גשמי וכו' להזמה חיה מצד' עצמות הגשם
 בלבד, וכך יזכר במחשבתו ית' שכלל בה כל ההתלבשות מראש ועד סוף שכיכול אין פחד לגבי
 צדו' עצמותו כלל ולכל, רק צדק לבשם שברטוט פושטה וכו', וחסו' מ' מ' ג' ג' לבש פ'
 צדדו' לבש זה דמח' נבלש, ומזה נמשך להיות מ' על פ' וכו' וכן אמרו רז"ל במדרש ביו"ד
 אצטעס נבלש הקב"ה ה"ל, והאזר יתנון האדם צדו' אף של השלמות נמשכים רק מצדו'
 יתחשבה א' בלבד וגם הוא צדו' לבש בלבד או יתפעל לבש בזהבם בכלות הגשם והוא הנק'
 תכלית וכבר לעיל ה"ל, והנה זה הוא פניו הירושם בכלל, אבל בדרך פרט הנה שנה מדות
 עק' וכו' נזכר שם מפור' תכלת וחרגתו וכו' דהיינו כמ"ס בתלמודים בשמים יבשה פניו וכו' ובשמים
 ישפף וכו', פ' פד"מ הטוף השררה בכנפים שמדנה להנה והנה קי' צדו' רחוק וקוב' ליהבה
 ידבק האדם בה' אחר, והוא פניו תכלת וחרגתו וכו', שהם צדו' רח"ש וכן נמה צדו' רח"ש
 אף דרך כלל הוא מוכסה הסתם שהרומם סבוגוה ששם צדו' נזכר, כלומר כלל מל' מדי' נזכר
 צדו' רח"ש, וזכור ענין הר"ש שה' צדו' העלילה וצדו' המשכה הוא פ"י משה מעשיות, והנה
 צדו' צדו' ההנהגה לה' ית' האדם לתשוק בהמשכה גילוי האלקים במשנה צדו' צדו' אקב"ו שהמשנה
 הם רח"מ הירצין דמלכה כדו"ט, ועד"מ האזר שבו משקן חיות הגשם, ק' פ"י המטה י' צו
 צדו' כלי' למשן צו' צדו' גילוי עצמותו אשר האלקים למשה וכו', והרי האהבה היפה צדו' רח"ש
 שהיא צדו', העלילה מתחשבה למעלה רוח חיימי רוח וכו', וכמ"ס חס יקום אליו לצו' רוחו ונשמתו
 אליו יחוסו וכו' שנמשך צדו' עצמותו האלקים ית' פ"י המטה, פד"מ האזר שהוא כלי' לחיות
 עצמותו הגשם כג"ל, ומאלו כד' צדו' שבו אחר הרטול, והנה צדו' צדו' צדו' להפנה להפנה צדו'
 דלמילה נמשך צדו' האדם צ"כ וחדר עליון על לבש האדם, ובפרט במעשה הקדוק להחיות רוח
 שפלים שנמשך על די' זה חסד עליון הנק' רדושה ימינה דקצ"ה וכו' וחמרי המשכה צדו'. חסד
 עליון בגשם האדם ממילא נהשרר בחרם צדו' אהבה ברטול וכמ"ס אפרים וכו', ח"ס אהבה
 שולט אהבתך על ק' משכך חסד, פ' לפי שההנהגה שולט אהבתך מלמעלה למטה בדרך חסד
 עליון דלמילה כג"ל, פ"י תחילה משכך חסד פ' משכךי' זה לבשך חלי' בהתפעלות האהבה.
 דהנה כדפי' משכךי' אחרך כדלפי' פ' יוקם מעשיות פיה שהוא דבר ה' ו' הלכה עק' פ' פ' ו
 וההתקשרות שהוא מקשר עמו בדבר ה' ו' הלכה על די' זה משרר צדו' המשכה מלמעלה
 למטה, כי נשיקן כלל שבערה היי' המדבקות רוחו ברוחה חיימי רוח ואמשך רוח כג"ל,
 וזה משכךי' פ"י המדבקות רוחו ברוחה דלמילה חסד משכךי' חסד' צדו' המשכה מלמעלה
 למטה בגשם האדם עד שחרוך גזוה בזהבם צדו' צדו' רטול ממילא ומאלו, חסו' ג"כ ענין
 אהבה שולט אהבתך פ"י משכךך חסד פ' משכךך כענין משכךי' כג"ל שפ"ו ממילא אחרך
 כדלפי'. ומאלו י' רטול אחר השב וכו' אחר הרטול וכן חסד מלילה, ובה זה האדם למדרגה
 זו בתמידים, והייט ענין תכלת וחרגתו בכלל קטללים כמה ארפי' דו"ט, וזאת כלל הוא מסכה
 שבתם ששם צדו' כג"ל, והכלל לכל צדו'. רח"ש צדו'. הוא ענין כשפות המשך ומיימי
 בכללותם שהשפעה ה' צדו' רח"ש והמניח היה צדו' צדו' שבו כמ"ס והחיות רטול ושב, וקאי' על
 כליות החיות שהוא מלכות דלמילה הנקרא שכינה והוא צדו' משך בכללותו כג"ל, והוא בפרט
 כמ"ס ובשמים ישפף דקאי' צדו' משך ששם צדו' כג"ל ה"ל, והנה שמה י' לבש שרש
 פטרם בני קהה כללים ארון וכשרנה וכו' הנה כחוב ית' חסד סתרו שהוא צדו' העלם עצמות
 ולהיות מעלה עמוקות מדי' חושך ללאה מן העלם אל הגילוי הוא פ"י המורה שנקרא אור כמ"ס
 ושורה אור, אף כללים כמו בחרון היה גשם אור זה וכן קהה גשם הכלים להמשך צדו' אור
 השורה שאלו צדו' חושך עליון, ופ"י נק' קהה מלשון אהבה וקבילה כמ"ס ולי' יקנה עמים

ות"ח יתכנסן עממי' וכו' להיות כי בחכמה יתבדירו דיקא, והענין הוא כי יש ב' מדרגות
 בחכמה שבוהוה: ההי, הוא בח' החכמה לברר זיכרונ' כמו להבדיל בין הממלא למוכר,
 וזהו ש'אמרו רז"ל אם אין חכמה אין יראה, כי היראה להיות כור מרע לחתפסכה השכח
 ליראה הוא ע"י החכמה ומשום דבחכמה יתבדירו. וכו' הוא בח' חכד עליון שהוא למעלה
 מהיראה והייט ש'אמרו ג"כ אם אין יראה אין חכמה שלרד היראה להיות קודמת עד שיבוא ויגיע
 לחכמה כג"ל, והוא בחינת ציטול דקדשים שקדמים לצו' בחשבון. והח"כ גמור' ברוח הארון
 וכפרת וכו' שהן בח' אור החכמה שבארון היה גשו כלומר. ח"ש הן יראה ה' הוא חכמה
 הוא בח' יראה עלילה שהוא בח' ציטול האמתי, אך הציטול שהוא בקדשים הוא בח' יראה תמאה
 שהוא רק בח' יראה אחר טוב כג"ל. ומה שהיו בני מררי טבאים הם הקדשים הייט לחבר בח'
 ה"ת לבחי' ה"ע, והנה שם מורה על זה, כי בח' מררי מלשן מור, כי הוא ב' מיט מור בחשבון.
 ה' א' מור שבחמי הקצרות מור וקטפה, והיה נעשה מהם חיה שמה יחזק באקדש הדם ונעשה
 בהם, וזה ענין התבדיר והתפסכה השכח לכוהנא, והנה כמו הדם שנתהפך לצבט' וטלה ליות טוב.
 ועד לפנ' ע"י שמי' לא הכש' אח"כ, כך צמור שבקצרות בזהו ח' כג"ל כאשר פלה לר"ח
 נוחח ע"י ג' מוצח הפנימי וכו' כמ"ס ישיט קטורה בחפד וכו', על די זה הסעלה נמשך אח"כ.
 בבחי' המשכה מלמעלה למטה. וכו' הוא בח' המור שבחשבון החכמה שנקרא מרי דכ"ח חרעט של
 מר דרור והוא בח' יראה עלילה שנקרא חכמה, כמ"ס הן יראה ה' הוא חכמה יראה ה' הוא בח'
 ה'. אך בח' יראה תמאה הוא בח' מור שבקצרות נורמה המשכה יראה עלילה זאת. ולכן נק'
 מררי ב' מיט מור הללו דקטורה ומהן המשכה זה בהעלאתה חיה בחכמה ח"ש שמהל' תמה לראש
 בבחי' העלאתה מור דקטורה וימיט התבקי' בבחי' מור שבחשבון המשכה. וכלל הייט בח' המשכה אור
 והכמה בחרון וכפרת על בני קצת, והמשכה לוחות המקיפים פ"י בני גרשון זירישות, כמס"ס
 בעוה"ס ה"ל: וזהו צ"ל לא ראה בני גר' גם כה' וכו' פש"י אהרן וכו' עבודת צ"ק גר'
 וכו'. והנה בח' זירישות שהן בח' המחה בבחי' ר"ש כג"ל הן הנה בח' לוחות המקיפים
 בשרשן וכמו שהיו זירישות פרושים מלמעלה ע"י הקדשים והכלים בבחי' מקף וכבד כג"ל.
 והנה כללות בח' הליים הוא ענין התעוררות דלתחא והתעוררות דלעילא שבבחי' ציטול יש לחון
 מוצר המשכה מלון לים. ותמס' מאחר שלון ערך זיריש' כלל. אך וכל להיות לתעל"ע
 מרד האדלות"ת. אבל הענין הוא דתחת היתה מדרגת בח' הליים שהם מחברים ח"ס בשלמות
 ולכן נקרא לוי' מלשן התעוררות כמו שאמרה לזה הפעם ליהו' חיי' אלי וכו', וכללות בח'
 הליים הוא בני' אלה שהם גרשון קבה ומררי. גרשון מחבר בח' לוחות המקיפים העליונים
 בשלמות דהכ"ע ע"י זירישות שהן כלבדים כג"ל ובחי' קבה בכלים הארון וכפרת ובחי'
 מררי מחברים וממשיכים בבחי' כלים כג"ל. והנה בח' לוחות וכלים דקבה ומררי ח"ל אהרן
 אבל בח' המקיפים זירישות שכל די גרשון לזה לרד בח' אהרן, כי כיו שזכר להיות המשכה
 אר מקף לרד להמשך מבחי' מקור כל המקיפין העליונים והוא בח' אהרן א' ה"ר, כי
 הר הוא בח' אהבה כמו ש'אמרו רז"ל בהבדלים שקראו הר וכו' ואהרן נקבר בזה הר שהוא
 בח' אה"ר, שהוא בלתי מוגבל בבחי' כלל, וט"ן הפשוטה יורה הוא בח' ירידת המשכה אור
 זה למטה מזה ומה וכל להיות המשכות המקיפין צפרט זירישות בחשבון. וזהו ש'אמר צרשון
 חקא עפ"י אהרן ובניו היתה ולא צקתה ומררי ה"ל. וזהו מקדש ח"י כטט ידך שהם ג' יהוה
 ה"ל. כי יש ג' ידות, יד הרמה פ'י רמה הוא בח' המשכה בהנחות בעצמות ח"ס ב"ה
 ע"י אור דמורה וכו', שהוא בח' קבה שאמרה היא קו האמלטי, ויד החוקה הוא בח' מררי
 כמ"ס שמהל' תחת לראש' שהוא בח' קו המשל' ויד המולה הוא בח' גרשון. להיות כי בח'
 כל המקיפין נמשך מבחי' יד הכוללת, והוא מה שכתוב וימיט מחבקני. להיות כי בח' אהרן

יהגן' כהגא רבא בבח' רב חסד הוא מקור עצרת בני הנרשוי בהמשכת המקיפים ע"כ הוא
 בבח' יד אגולה. וחוה שכתוב מקדש א"ד כינוי ירך ג' יזות ה"ל ודי למבין. והעצם שנקרא גרשן
 צט"ן פשוטה כי הנה שרש בבח' פטרת גרשן הוא הוא בבח' אהרן כ"ל ובהרן יש סך פשוטה
 שמורה עגן בבח' המשכה למעלה למטה מזה מזה כשרת ס"ן פשוטה שרגלה נמשכת עד
 למטה מזה: כ"ל ובהרן הייט המשכה אור מקור המקיפים שאיך וגמך עד למטה כעגן
 זרנלי הדיזו ישאר בבח' מקיפים דהייט ממה שהמה דשים בעקבותה שלא יבטלו ע"כ כ"ל,
 ובבח' גרשן הייט ג"כ בבח' אורי מקף הפליון. אמנם הוא בה לנרש כחם ייקה החיטום
 שלא יקרבו ליהם כלל וכלל כ"ל, חוה פי' גר' מלשן נירושן ובכח המקיפים גרש יגרש לבח
 ייקה החיטום וכמ"ס ימק' ה' תרען ח"ב. וה"כ גם בבח' יש י"ן פשוטה כי כח המקיף הוא
 הדוחה בבח' ייקה החיטום ג"כ מהפשוט עד למטה ממה גם כח הרע ביותר עמוק בהיכלות
 החיטום לנרש ולכלות גם משם, כי היבנה גבוה יותר וכל לירד ולהשגיל א"פ כעגן המטואר
 במ"א על פשוט ועברתי בלחך מנרש וכו' הרי ולא מלאך וכו' ודי למשכיל. חוה הוא מ"ס על
 פי אהרן ובניו דוקא מהיה פטרת בני הנרשוי. כי כל עיקר מדרגת פטרתם לנרש החיטום
 שהיו לו במדבר השמים תלו מדרגת כח אור צפיקר מקור המקיפים שבאהרן כהגא רבא כ"ל,
 ודי למשכיל: סליק.

(גמלם הדרוש הנכבד שאמר הדומ"ר ר"ב גדול משה"ש"ו על התחונה צפיר ולאבין
 על מנשה המשקן על פטרתו ועל משה"ו).

החתונה הגדולה בזלאבין

א. זקני החסידים בזלאבין ידעו לספר רבות ממאורעות החתונה הגדולה שנערכה בעירם בשנת תקס"ז¹ בה נישאה בתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי לנכדו של הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב².

קביעת המקום

ב. מאחר שהמרחק מליאדי עד ברדיטשוב הוא גדול, נקבע שהחתונה תתקיים בעיירה זלאבין³.

המוזמנים לחתונה

ג. מצאתי בין כתביו של חותני מכתב קטן, שכתב אדמו"ר האמצעי לחסיד המפורסם ר' פנחס משקלוב, המכונה ר' פנחס רויזעס. במכתב מזמין אותו אדמו"ר האמצעי לבוא לחתונת זלאבין, והוא כותב לו ששם הוא יהנה אותו "מהני מילי מעלייתא"⁴.

ד. הרה"ח ר' בנימין קלעצקער הי' פעם אחת חולה גדול עד מאד, ואצל אדמו"ר הזקן היתה חתונה במשפחתו, ושלח אדמו"ר הזקן מכתב לר' בנימין שיבוא על החתונה. כשהגיע

(1) במגדל עז (המצויץ להלן בהע' הבאה, שממנו לקוח קטע זה) נזכר פרט השנה תקס"ד, אך אין זה מדויק, וצ"ל תקס"ז – ראה בזה לעיל במבוא. וראה גם באגרות קודש אדמו"ר (מקורות והערות, עמ' תלט).

(2) מגדל עז עמ' קסג.

(3) "תשורה" לחתונת רייכמן עמ' 74 בשם המשפיע הרה"ח ר' שלמה זלמן הבלין.

(4) הרה"ח ר' משה יהודה הכהן רייכמן, חתנו של הרב החסיד המשפיע ר' שלמה זלמן הבלין. "תשורה" מחזונו רייכמן עמ' 76.

העת, ביקש ר' בנימין שיוליכוהו על החתונה⁵. מחלתו היתה אז בתגבורת גדולה עליו, אבל צעק בקול שבלא שום תירוץ יקחו אותו על החתונה, הוא הי' בטוח, כיון ששלח לו אדמו"ר הזקן מכתב שיבוא מוכרח הוא שיהי' על החתונה.

הביאו את ר' בנימין בעגלה לאכסניא אחת, והודיעו זאת לאדמו"ר הזקן, וצוה אדמו"ר הזקן להביאו הנה ולא יכול בשום אופן. צוה אדמו"ר הזקן שיוליכוהו בעגלה והביאוהו והושיבוהו על ספסל והעמידוהו אצל אדמו"ר הזקן, ונתן לו [רבינו] כוס בירה שישתה, ושתה אותה עד גמירא. ונתן לו עוד כוס ועוד שלישית. אחר כך אמר לו, לך עם החסידים קאראהאד [=לריקוד], ועמד מכסאו בריא אולם ורקד עמהם⁶.

הנסיעה לזלאבין

ה. סיפר הרש"ל [=הרה"ח ר' שמואל לויטין] ששמע מר' משהילה טומושפולער ששמע מר' נחום [בן אדמו"ר האמצעי] שנסע עם רבי לוי יצחק מברדיטשוב לחתונה בזלאבין.

בדרך באו יהודים לתת לרבי לוי יצחק שלום. כשראה אותם אמר: "איי, אידען" [= "איי, יהודים"], ומרוב התרגשות שבר זכוכית בידו ולא הרגיש בדם ההולך.

סיפר ר' נחום, שהוא הי' צריך להוציא את חתיכת הזכוכית שהיו תקועים בידו של רבי לוי יצחק⁷.

(5) כאן נזכר רק בסתם שר' בנימין קלעצקער הוזמן לחתונה במשפחת אדמו"ר הזקן, ולא נזכר איזה חתונה, וראה להלן בפנים אות כי שר' בנימין קלעצקער נכח בחתונה הגדולה בזלאבין.

(6) לקוטי רשימות ומעשיות עמ' ו אות כו. רשימות דברים ח"ג עמ' עו.

(7) בית משיח גליץ 258 עמ' 25 מיומנו של הרה"ח ר' אברהם וויינגרטן, מראשוני תלמידי התמימים ב-770.

פגישת המחותנים

ו. ראשונים הגיעו לזלאבין משפחת צד הכלה, וכשהגיע אחר כך רבי לוי יצחק ומשפחתו, שלח רבינו הזקן את בנו אדמו"ר האמצעי לקבל את פני המחותן הנכבד. אך אדמו"ר האמצעי נתיירא מקפידתו של הרב הקדוש מברדיטשוב, מאחר ושמע כי מתרעם הוא על דרכו להרחיב בפיזור [באמירת] דא"ח, אולם רבינו [הזקן] אימצו לילך ללא כל חשש.

ואכן, אך נכנס [אדמו"ר האמצעי] לרבי לוי יצחק, פנה אליו בתמי: הכיצד תרחיב כל כך פיך לדבר נפלאות מעתיק ואריך, הרי באזנינו שמענו בשם מורנו הבעש"ט, כי מי שלא ראה פניו אסור לו לדרוש בענינים אלו, וכל המגלה ענינים אלו הרי זה כניאוף ר"ל!

נחרד אדמו"ר האמצעי למשמע תוכחה זו וחזר רותח אל אביו אדמו"ר הזקן, רבנו עטה את לבושו העליון, לקח את מטהו בידו וחזרו יחדיו אל רבי לוי יצחק, שם שאל רבנו את רבי לוי יצחק ממנו, מדוע בייש את בנו אדמו"ר האצמעי.

- אך אמנם כך שמענו מרבנו הרב המגיד בשם הבעש"ט, התנצל הרב הקדוש רבי לוי יצחק.

- אבל בני שמע הדברים ממני ואני ראיתי את פני הבעש"ט, הסביר רבנו [הזקן].

- הבחלום אם בהקיץ? – הקשה רבי לוי יצחק.

- בהקיץ! ענה רבנו הזקן.

אם כן, אמר רבי לוי יצחק, ישב בנכם המחותן ויאמר לפנינו דא"ח.

אדמו"ר האמצעי ניאות, אך בתנאי קודם למעשה, שרבי לוי יצחק לא יבלבלנו בהתפעלותו.

הקשיב רבי לוי יצחק קשב רב בישובו מתנענע ומזדעזע כדרכו, אחר כך נעץ אצבעותיו בפיו, בעיניו ובאזניו למען יוכל להתאפק ולשמוע. אך לא יכל לכלוא רוחו בקרבו, קם מכסאו, כסה ראשו של אדמו"ר האמצעי בטלית, ואמר: חלילה, קיין עין הרע ניט שאטן! [=שעין הרע לא תזיק!], שרפים ואופנים [ש]לא יתקנאו ח"ו!⁸

מילים אלו בבלו את אדמו"ר האמצעי, ולא המשיך באמירת המאמר.⁹

8) על דרך זה הובא בבית רבי עמ' 184 הע' 3: "מלאכים ושרפים לא יתנו לך עין הרע" כו'.

וב"תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 77 מרשימת ר' משה יהודה הכהן רייכמן (בשם חותנו הרש"ז הבלין, ששמע מהרה"ח ר' משה הורנשטיין בשם גיסו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב) באופן אחר קצת: באחת מסעודות הישבע ברכות, ביקש רבי לוי יצחק מאדמו"ר האמצעי שיחזור דא"ח, וכך אמר לו: "מאחר שאתה מחותן, אתה צריך לומר דא"ח", אבל אדמו"ר האמצעי לא רצה לומר, בנימוק שרבי לוי יצחק יבנס מיד לתנועה של התפעלות והדבר יפריע לו באמירת דא"ח. הבטיח לו רבי לוי יצחק שהוא ישתדל שלא להתפעל ואדמו"ר האמצעי פתח באמירת הדא"ח, ד"ה "להבין ענין הברכות".

מיד כשהתחיל אדמו"ר האמצעי באמירת הדא"ח, התחיל רבי לוי יצחק להתפעל, אך מאחר שהבטיח שישתדל שלא להתפעל, התחיל לקרוע את השתדול מעל ידו. חלף זמן מה ורבי לוי יצחק לא חי' מסוגל להתאפק. על השולחן עמד מגש ועליו הרבה משקאות. נטל רבי לוי יצחק את המגש עם כל המשקאות והשליך אותם בתנופה על גבי השולחן. קרא אדמו"ר האמצעי: "מה זאת? – הרי סיכמנו! ... ענה לו רבי לוי יצחק בזה הלשון: "מלאכים און שרפים זיינען דא געקומען, און בכדי זיי זאלן דיר נישט מקנא זיין, האב איך דאס געטאן" [=מלאכים ושרפים הגיעו לכאן, וכדי שהם לא יקנאו בך, עשיתי זאת].

גירסא אחרת הובאה ב"העבר" (כרך א עמ' 100) בשם הגה"ח ר' שניאור זלמן שניאורסאהן אב"ד האמיל [בן הרה"ק רש"ב מועציצא, נכד הצמח צדק] שרבי לוי יצחק קפץ בהתפעלות על השולחן ואמר "הוא רואה יותר ממה שראה יחזקאל במרכבה". ושם, שלדעת המספר הנ"ל גירסא זו יותר מדויקת מפני (שלדעתו) שלא שייך לייחס למלאכים ענינים של קנאה ועין הרע.

9) מגדל עז עמ' קסג, אות יט. ובלשמע אונן עמ' מג כתב שאדמו"ר הזקן לא רצה שרבי לוי יצחק יהי' נוכח באמירת חסידות על ידי אדמו"ר האמצעי. ופעם נבנס רבי לוי יצחק ואדמו"ר הזקן לקחו משם. וכנראה הוא מטעם המובא כאן שהתרגשותו של רבי לוי יצחק הפריעה לאמירת הדא"ח שלו.

ז. בעת שהתקיימה החתונה הגדולה בזלאבין, פגש רבי לוי יצחק מברדיטשוב את כ"ק אדמו"ר האמצעי וחשב שזהו כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁰ ויאמר אל כ"ק אדמו"ר האמצעי: מחותן, למה אתם מגלים פנימיות התורה, שמעתי מכ"ק הרה"צ ר' אהרן טוטויעווער (נכד הבעש"ט, בנו של הרה"צ ר' צבי הירש, בן מורנו הבעש"ט) ששמע מזקנו הבעש"ט "כבוד ה' הסתר דבר".

כ"ק אדמו"ר האמצעי מסר את דברי רבי לוי יצחק לכ"ק אביו אדמו"ר הזקן. וכאשר נפגשו כ"ק אדמו"ר הזקן ורבי לוי יצחק, אמר לו כ"ק אדמו"ר הזקן על דבר שאלתו לבנו: לי לא אמר הבעש"ט כן (שלא לגלות פנימיות התורה).

וישאל רבי לוי יצחק: מתי ראיתם את כ"ק הבעש"ט. ויאמר אדמו"ר הזקן בהיותי סגור בפטערבורג.

וישאל רבי לוי יצחק עוד: בחלום או בהקיץ.

ויאמר לו כ"ק: בהקיץ¹¹.

ח. שאל רבי לוי יצחק מברדיטשוב את אדמו"ר הזקן לפשר [ה]דבר, שמניח לבנו אדמו"ר האמצעי ללמוד ולגלות רזי תורה בהרחבה כה גדולה.

והשיב לו אדמו"ר הזקן כי מתחלה הי' בדעתו לתת לאדמו"ר האמצעי עם לידתו השם המנונא, על שם רב המנונא סבא, אלא

10) גירסא זו צ"ע, שכן תמונה ומוזד לומר שרבי לוי יצחק החליף בין אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי שהבדל הגיל ביניהם הוא בכשלושים שנה (!). ועוד, שאדמו"ר הזקן הי' בן גילו וידידו של רבי לוי יצחק משכבר הימים, יחדיו קבלו תורה מהרב המגיד וגם נתוועדו והיו קשורים זה לזה במשך השנים שבנתיים [וקרוב לומר שגם קביעת השידוך שקדם לחתונה זו, נעשה בהפגשם פנים אל פנים] – ראה בה' בבית רבי עמ' 126 ויותר מחזורת הגירסא כפי שהובאה בסיפורים שלפני זה ושלאחרי זה, שאדמו"ר האמצעי בעצמו דרש בדא"ח וכדרכו בהרחבה גדולה, וכלפיו היו מופנים דברי הביקורת של רבי לוי יצחק.

11) רשימות דברים ח"ג עמ' צה (בשם הרה"ח ר' שלום דובער שי' נאטיק בשם אביו. ראה כתבי רשד"ב נאטיק, אות ע).

שבא אליו רבו הרב המגיד ממעזריטש ובקשו שיקראנו דובר על שמו (ומובנת כוונת התשובה, שהוא הי' נשמת רב המנונא ולכן עוסק ברזי תורה)¹².

ט. רבי לוי יצחק התרעם על אדמו"ר האמצעי שדורש בבחי' עתיק יומין ואריך אנפין, והשיב לו רבנו הזקן: הלא כל האנשים הפשוטים אומרים בכל יום הוי' אחד דקאי על עצמות אור אין סוף שלמעלה מבחי' עתיק יומין ואריך אנפין¹³.

י. הבודחן בחתונה זו הי' החסיד המפורסם בפקחותו ר' שמואל מונקעס שכוחו רב הי' שלא לירא מלבדח אף במעמד קדושי עליון אלו. עם בוקר יום הששי הרהר בלבו שאם יניחו את המחותנים להתפלל כדרכם בקודש הרי יקצר היום ויוכרחו לקצר במשך החופה הנורא, ולשם כך החליט שעליו לזרז את המחותנים לקצר בתפלתם. נכנס ר' שמואל לחדרו של רבנו הזקן ומה מאד הופתע לראות כי הרבי כבר סיים את תפלת שחרית!

- "מה יאמרו עלינו המחותנים הנכבדים, טען ר' שמואל, הם מאחרים ומארכים בתפלתם עד אחר הצות יום, ועלינו יאמרו כי מתפללים אנו כמנהג המתנגדים לדייק בזמן התפלה שלא לאחרה..."

12) מגדל עז עמ' קסה אות כב. המשפיע עמ' קכט. וראה עוד להלן אות כד. במגדל עז שם הע' 3 * ציין לזה מהמובא בכתבי ר' חיים אליעזר ביחובסקי עמ' כה, ושם הוסיף וביאר בזה הלשון: דלכאורה גם הצדיק מברדיטשוב ידע את גדלו של רבינו האמצעי, וכי [והרי] בעצמו אמר לרבינו [הזקן] שצריך שבנו ידע סודות דשבע ברכות, ואדמו"ר אמר לו שידוע, ועל כן ביקש אותו שיפעול אצל בנו שיגיד – להצדיק מברדיטשוב – מרזין די ברכות, ואחר ששמע ממנו שאל שאלה זו, והוא פלא.

[אלא שביאור הענין כך הוא] דכששמע הצדיק מברדיטשוב ממנו את הרזין הבין שהרזין הם מלוחות הראשונות, ועל כן הי' קשיא לו דלמדריגה זו גם רשב"י לא הגיע ואיך הגיע לאדמו"ר האמצעי לה. על כן תירץ לו אדמו"ר הזקן שהוא מבחי' נוני ימא רב המנונא סבא. (ורב המנונא סבא נתעלה לניצוץ אור הלוחות הראשונות, כמובא בעמק המלך שער יא פרק ט דף סב, א) עכ"ל. עיי"ש וראה עוד בפנים להלן אות יח.

13) מגדל עז עמ' קסד, אות כא.

- האל מחותני הקדוש תדמני? ענה רבנו, הרי בטוח ששערי תפלה יפתחו לפניו בכל עת שידפוק עליהם, אך אני מתיירא מנעילתם ומתפלל בשעה שהשערים פתוחים לפני כל ישראל.

פנה ר' שמואל לדירת הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ואמר:

- היודעים אתם כי מחותנכם גאון הדור הוא, ומדקדק במצוות שלא לנטות מן השולחן ערוך ושלא לאחר זמן תפלה!?

- כיצד אוכל להדמות למחותני הקדוש, התנצל רבי לוי יצחק, הרי הוא קדוש ועומד, ומוכן הוא לתפלה עוד מיום האתמול, אבל אני מוכרח להתחיל ההכנה מחדש מאור הבוקר¹⁴.

צרכי הסעודה

יא. החופה נועדה – כנהוג לערב שבת קודש¹⁵, ובבקר יום [הששי] נכנסה הרבנית לבעלה רבנו הזקן בקובלנא שצרכי הכנת הסעודה מוטלים עליי (כנהוג שצד הכלה מכין את הסעודה), אך מה תעשה ואין בנמצא לקנות דגים בשוק. ויתרה מזו, שנראה

14) מגדל עז עמ' קסה, אות כז. בקובץ "מרחפת" עמ' כד, אות כט, הובא סיפור זה באופן אחר.

שהחסידים היו הולכים מאדמו"ר הזקן לרבי לוי יצחק. פעם שאל אדמו"ר הזקן: היכן אווזים אצל המחותר? והשיבו לו: אשר שם כבר לאחר התפלה. אמר רבינו, איני יכול להדמות למחותני שהנהגתו כרבנו הקדוש מעביר ידיו על עיניו והוא כבר מוכן, אבל אנו זקוקים להכנה. פעם שאל רבי לוי יצחק: היכן אווזים אצל המחותר? והשיבו לו: עוד קודם התפלה. אמר רבי לוי יצחק אי אפשר להדמות למחותני, שכן הוא כל אימת שייגע [להיכלי מרדם] יכניסוהו, ואילו אני נאלץ להכנס שהדלת פתוחה.

גירסא זו צ"ע, שכן ידוע דרכו בקודש של אדמו"ר הזקן שהי' מתפלל מוקדם, ותלמידי הרב המגיד היו מתפללים בשעה מאוחרת.

מסורת המאשרת את הגירסא בפנים, הובאה גם בידי אידישע היים' (גליון 26 עמ' טז) מפי הגה"ח הרב זלמן שמעון דווארקיין בשם דודו הרמ"מ דובראווסקי (כמדומה) בשם רבו הגה"ח הרב יצחק מפיאדאבראנקא.

15) ראה בספר השיחות תשי"ג עמ' 153: "רוב זמני קביעות שמחת נישואין אצל נשיאי חב"ד התקיימו ביום ששי".

שאם למחותן רבי לוי יצחק לא יהיו דגים לסעודת השבת קודש
ימשוך ידו לגמרי מכל שאר המאכלים.

אם כן, הורה לה רבינו, לכי וטעני [זאת] באזני המחותן, כי
אין אני מתערב בכגון דא.

רבי לוי יצחק שאל בקול רם, האין נהר בעירכם? וכשהשיבו
שהדינפר עובר בסמוך, ציוה לקחת בעל עגלה ולקרוא למחותנו
רבנו הזקן שיצטרף אתם לנסיעה לנהר.

בהגיעם אל הדינפר הוציא הרה"ק מברדיטשוב מטפחתו
מכיסו ויסובבה במים כמה פעמים עד שנתקבצו אליי דגים רבים
מכל עבר, ולא נותר אלא למלאות מהם דליים וחביות למכביר¹⁶.

קבלת פנים

ב. בגמר החסידות בא גם אדמו"ר הזקן, ואחר כך
כשנצטרכו להקביל פנים [=קבלת פנים], לא רצה רבי לוי יצחק
לעבור לפני אדמו"ר האמצעי, מאחר ושמע חסידות מפיו.
אדמו"ר האמצעי לא העיז לעבור לפני אביו רבנו הזקן, ואדמו"ר
הזקן מיאן לעבור לפני רבי לוי יצחק, והוכרחו לסתור המזוזות
עד שיצאו שלשתם כאחד¹⁷.

16) מגדל עז עמ' קסה, אות כג. ב"תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 76 גירסא שונה:
"שמעתי מחותני [הרב החסיד המשפיע ר' שלמה זלמן הבלין] שבחדר שבו התאכסן
רבי לוי יצחק, נכחה הרבנית וגילגלה עלים לאטריות. באמצע העבודה הפטירה
הרבנית: "עדיין אין דגים". ליד העיירה זלאבין עובר נהר, ורבי לוי יצחק התכוון ללכת
אל הנהר. כשקם ממקומו התכוון לקחת את מטפחתו אך הוא לקח עלה של אטריות
במקום המטפחת.

החסידים הלכו עם רבי לוי יצחק בדרכו אל הנהר. כשהגיע אל הנהר, אמר רבי לוי
יצחק את המילים "וננוץ עם רחשין". ומיד התחילו החסידים לשאוב מהנהר דליים
מלאי דגים.

17) מגדל עז עמ' קסד, אות כ.

החופה

יג. ב'תנאים' הי' כתוב: "החתונה תהי' פה בירושלים עיה"ק". כשמועד החתונה התקרב והי' צריך לקבוע את יום הנישואין, הוחלט שהחופה תתקיים בערב שבת קודש.

לפני החופה, כשכל המחותנים כבר הגיעו וגם אדמו"ר הזקן כבר הגיע, התברר שרבי לוי יצחק לא הגיע. הלכו אליו וסיפרו לו שכולם כבר הגיעו, כולל אדמו"ר הזקן, ומחכים רק לו. אמר להם רבי לוי יצחק: "הרי נכתב שהחתונה תתקיים פה בירושלים עיה"ק, ומאחר שמשיח עדיין לא הגיע, איך אפשר ללכת לחופה?...".

חזרו השלוחים לאדמו"ר הזקן ומסרו לו את תשובתו של רבי לוי יצחק. אמר להם אדמו"ר הזקן שילכו בשמו לרבי לוי יצחק, שאצלו – זאת אומרת, אצל רבי לוי יצחק – משיח כבר בא.

כשהשלוחים הגיעו אל רבי לוי יצחק ומסרו את תשובת אדמו"ר הזקן, הלך לחופה¹⁸.

יד. בנו של הרה"ח ר' משה יצחק מיאס נשאל פעם מאדמו"ר הצמח צדק (בשעת 'יחידות') האם זכור לו סיפור מאביו ר' משה יצחק. אחר זמן מה השיב הבן שיכול לספר סיפור, אך אינו יודע פשרו של דבר, ורק דברים כהויתן.

בסוף ימיו¹⁹ חזר פעם ר' משה יצחק מן המרחץ בערב שבת קודש, ובעברו דרך השוק ביאס נשא עיניו למרום והתבונן, ולפתע צעק בקול גדול שיגישו לו כסא לשבת. מיד רצו והביאו

18) "תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 76.

19) להעיר שהרה"ח ר' משה יצחק מיאס הי' מצעירי חסידי רבינו הזקן, מחסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק (הצמח צדק ותנועת ההשכלה עמ' 34 הע' 70 בית רבי עמ' קו) וזי' יותר ממאה שנה (שמועות וסיפורים ח"ב עמ' 69), ואם כן בחתונה דזלאבין שהיתה בשנת תס"ז לא הי' בסורי ימיו.

מחנות סמוכה כסא לשבתו בחשבם שמא הזיק לו המרחץ החם, ושאלוהו האם להזעיק רופא. אין צורך, ענה ר' משה יצחק, הניחוני.

כך ישב כחצי שעה, ראשו שעון על מטהו ועיניו עצומות, שוב הביט למרום וקם לדרכו. ואין אתנו יודע עד מה מסוד הדברים – סיים הבן.

לשאלת אדמו"ר הצמח צדק ענה הבן באיזה ערב שבת אירע הדבר, ואז שחק הצמח צדק באמרו הרי באותה שעה נתקיימה החופה בזלאבין במעמד המחותנים הנוראים אדמו"ר הזקן והרה"ק מברדיטשוב, ותחת החופה עמד רבינו ואמר המאמר "כי על כבוד חופה", ונתקבצו כל המלאכים במזמוטי חתן וכלה. ואף אביכם זכה לשמוע אותו מאמר²⁰.

החתונה

טו. בשעת החתונה התחיל רבי לוי יצחק לרקוד, כי שמע את המלאכים אומרים "קדוש". נענה אדמו"ר הזקן ואמר: לא על כל "קדוש" צריכים לרקוד²¹.

אורחים מגן עדן

טז. בחתונה נכח הרה"ק רבי ישראל מפולוצק, תלמידו של המגיד ממעזריטש, שבשעתו התלווה אל הרה"ק רבי מענדעלע מהורודוק בנסיעתו לארץ ישראל ולאחר זמן חזר לחו"ל בשליחות מסויימת. כאמור, הוא נכח בחתונת זלאבין והתבטא, שבחתונה נכחו האבות הקדושים. כשאלו אותו מנין הוא יודע

20) מגדל עז עמ' קסג, אות יח. ולהעיר מרשימת סיפורים (מהרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה) קובץ 'מרחפת' עמ' לג, אות יב. שמועות וסיפורים ח"א עמ' 42. וראה גם כהלקח והלכות ח"ב עמ' קצו.

21) מגדל עז עמ' 264.

זאת. ענה: "את האבות הקדושים אני מכיר מחברון ואף כאן ראיתי אותם"²².

יז. בשעת סעודת הנישואין שטה אדמו"ר הזקן "לחיים" עם מחותנו רבי לוי יצחק.

לחיים, מחותן? גשמיות קודמת לרוחניות?!

השיב אדמו"ר הזקן:

- כך מצינו אצל יעקב אבינו עליו השלום, בפרשת ויצא²³ ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש... והי לי לאלוקים". הרי שהקדים גשמיות לרוחניות.

שאל שוב רבי לוי יצחק:

- כלום יש לדמות הגשמיות של יעקב אבינו לזו שלנו?!

השיב אדמו"ר הזקן:

וכלום יש לדמות הרוחניות שלנו לזו של יעקב אבינו?²⁴.

ית. בעת סעודת החתונה כיבד אדמו"ר הזקן את רבי לוי יצחק בברכת הזימון וכיבד את אדמו"ר האמצעי, וכוונתו היי כדי לראות עוצם ההתפעלותו ודביקותו בברכת המזון. ובירך אדמו"ר האמצעי כמו איש פשוט בלי שום התפעלות כלל, והיי זה לפלא בעיני רבי לוי יצחק, כי אחר ששמע השבחים הגדולים עליו מאביו אדמו"ר [הזקן] בוודאי לא גיזם ח"ו והברכת המזון שלו הוא ממש כמו איש אשר אינו יודע רק פירוש המלות בלי שום כונה פנימית. ושאל על זה את פני אדמו"ר הזקן. והשיב לו אדמו"ר הזקן: תדעו נאמנה, שכמו שאני בקי בשוקי ליאדי ממש

(22) "תשורה" מחתנת רייכמן עמ' 75.

(23) בראשית כח, כ-כא.

(24) סיפורי חסידים - תורה. עמ' 82.

נהירין לי שבילי דרקייע, יינו כל סדרי ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, רק עבודתו הוא נעלה מאד ואני מקנא עבודה כזו שזה אין בידי, כי תוכו מלא וגדוש אהבה ויראה עלאה ואינו מורגש כלל וכלל בחיצוניות וגילוי עבודה כזו בגוף אי אפשר כי אם נשמה רמה מעלמא דאתכסיא²⁵.

יט. החסיד ר' ישראל מדובראוונא מחסידי אדמו"ר הזקן הי' מנגן גדול בכלי זמר, והי' מנגן אצל אדמו"ר הזקן. ושמענו מאחד מנכדיו שעל החתונה דזלאבין הי' גם הוא מהמנגנים. ואחר סעודת החופה, כשהלכו החסידים לנוח מעט ואדמו"ר הזקן נכנס לחדרו, נשאר הוא [ר' ישראל] אצל פתח רבנו והתחיל לנגן על הכינור, עד שפתח רבנו והכניסו לחדרו והי' מנגן שם עד שהתחיל רבינו לומר דא"ח על הפסוק²⁶ ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה' כו'.

וכששמע המשרת שרבנו אומר דא"ח, רץ אל האכסניות והקיץ את החסידים ותיכף נתקבצו כולם ורבנו אמר הדא"ח עד שעה השביעית בבוקר²⁷.

25) סיפורים נוראים עמ' לב. וראה לעיל בפנים אות ח ובהע' שם. ובמגדל עז עמ' קסד, אות כא, הוא באופן אחר קצת: "והשיבו [אדמו"ר הזקן]: תאמינו לי שיודע כונת ברכת המזון, אמנם מעט הצנע לכת שלו נושא הכל ומסתיר הכל".

26) מלכים ב, ג, טו.

27) בית רבי עמ' 152. מעשה זה כפי שנדפס כאן (מספר בית רבי) הוא לכאורה צ"ע. שכן כשעושים חופה בערב שבת הזמן המתאים לזה הוא סמוך לשבת, וכן עמא דבר (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' רסג סעי' יא), ובפשטות כן הי' גם בפועל בחתונה דזלאבין (וראה לעיל בפנים אות יד), וכשעושים כן סועדים את סעודת החתונה בשבת, ואחר הסעודה הוא בודאי שבת, ואם כן לא מסתבר המובא שאחר הסעודה ניגן הור' ישראל מדובראוונא בכינור.

ועוד, אף אם נאמר שהחופה והסעודה היז בשעה מוקדמת ולא סמוך לשבת, משמעות הסיפור המובא כאן הוא שמעשה זה הי' לאחר הסעודה ואדמו"ר הזקן אמר אז חסידות בהמשך עד השעה השביעית בבקר, והוא תמוה, שאם כן מה עשו עם תפלת ערבית ועם סעודת שבת.

פ. לשמחת החתונה באו אלפי חסידים משני הצדדים, וכן מטשערנביל הרה"צ עם הרבה חסידים, ועוד אדמו"רים עם חסידים. האולם שבו נתקיימה החתונה הי' מלא עד אפס מקום, ממש מפה אל פה.

אדמו"ר הזקן ורבי לוי יצחק היו צריכים לצאת לאכסניה שלהם, והדוחק הי' גדול וקשה הי' לעשות דרך לצאת מהאולם. ויאמר רבי לוי יצחק לאדמו"ר הזקן, מחותן: הלא יש אפשרות] לצאת דרך הכותל, שהגשמי רק העלם, ולנו אין מעלימים. ויען אדמו"ר הזקן: לא כל מה שיש ביכולת לעשות, צריך לעשות בפני כל. ויצאו [ב]דרך הדחוק²⁸.

תפילת קבלת שבת

פא. רבי לוי יצחק שאל את אדמו"ר הזקן: מפני מה אתם פוסקים שלא לומר יושמרו' בתפלת ליל שבת, וכי אין אתם יודעים כי בעת שאומרים יושמרו' ווערט למעלה אין הימל א יריד [=נעשה יריד גדול בשמים]?

ויען לו אדמו"ר הזקן: אויף אלע יריד'ן דארף מען זיין [=וכי בכל הי'רידים' צריכים להשתתף]?²⁹.

וצריך לומר שהמעשה דכינור ארע פעם אחרת וביום חול. ואולי הי' זה עם בנו של ר' ישראל מדובראוונא הלא הוא הרי' שלמה מטשאשניק, ובאופן המובא להלן בסמוך אות כט. ובשמועות וסיפורים ח"ב עמ' 37 מסיפורי הגה"ח הרב זלמן שמעון דווארקין (בשם המשפיע ר' שמואל גרדנס), מובא סיפור זה באופן המובא כאן בפנים, אלא שהמנגן הוא ר' שלמה מטשאשניק. וכן הובא ברשימות דברים ח"א עמ' סד, ושם מפורש שהי' זה "בעת חתונה אחרת".

28) רשימות דברים ח"א, עמ' עב. שם ח"ג עמ' פב. למען ידעו עמ' 263.

29) רשימות דברים ח"א עמ' עא. למען ידעו עמ' 262 אות צב. ימי מלך ח"ב עמ' 698 העי' 97. וראה בספר 'חקרי המנהגים' עמ' קטו.

נוסח אחר³⁰: ידוע שהרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב שאל מאדמו"ר הזקן בחתונה הגדולה בזלאבין, מדוע אינו אומר "ושמרו" אחר הפרש סוכת שלום בליל ש"ק, ומשום כבודו של ר' לוי"צ, כתב אדמו"ר הזקן בסידורו "ושמרו", אבל כתב, שמי שאינו אומר "יראו עינינו" בחול, לא יאמר גם כן "ושמרו" בליל שבת³¹.

התוועדות החסידים

כב. בשחר יום השבת קודש יעץ ר' שמואל [מונקעס] לכמה מאנ"ש שלא כדאי להמתין על תפלת המחותנים שתמשך עד קצו של יום, ומוטב להתפלל במנין באור בקר ויוכלו להתוועד בשמחה במשך כל יום שבת קודש. קבלו וקיימו, התפללו ופנו לערוך קידושא רבא כדת וכדין, לא חסר המזג ביין וי"ש ומגדנות, עד שנתגלגלו הדברים והחליטו לפתוח התנור להוציא פשטיד"א לקנוח. ותיפול לידם דוקא הפשטיד"א המובחרה שהכינה הרבנית הזקנה עצמה ביחוד עבור המחותנים הקדושים.

וכשהגיעה העת להגישה לפניהם בתום תפלתם, ראתה הרבנית כי לא נשאר כל זכר ממנה ופרצה בזעקה גדולה ומרה, ובהבינה יד מי היתה בעוכרי' רצה לרבנו שימחה בבדחן ר' שמואל שאינו יודע גבולות לתעלוליו וההין לעשות יבלה' כזו.

³⁰ רשימת סיפורים ופתגמים מאת הרה"ת ר' שלום דובער נאטיק. נדפס ב"תשורה" משמחת בישראל של מבחם ד. מ. פרטוש, י"ד סיון תשס"ד עמ' מז.

³¹ בתשורה הנ"ל מוסיף: שמעתי, שגם בברכה מעין שלש גם כן היו מחולקים, שאדמו"ר הזקן בסידורו מסיים בה "על הארץ ועל המחיה", והרה"ק ר' לוי"צ מסיים "ועל המחיה ועל הכלכלה", והי' [אדמו"ר הזקן] מסיים ומוסיף: "ועל הכלכלה הייסט דער מחותן ניט זאגען". וכך היו נוהגים יהודי בארדיטשוב עד חורבנה, לסיים, כדעת הרה"ק ר' לוי"צ, ולהוסיף: הייסט דער רב ניט זאגען.

קרא רבנו לר' שמואל [שיבוא] לפניו, ויבוא ר' שמואל לפני
אדמו"ר הזקן ועמד באימה וביראה.

שני הצדדים אתם, אמר רבנו, פתחו ונשמע טענותיכם.

שפכה הרבנית את מרי לבה, כמה יגיעות יגעה להכין
פשטיד"א משובחת זו עד שעלתה כפול שמונה מכולן, ועתה שלח
ידו איש זה ויבוז כל עמלה וירק אל פיהו!

- ומה תטען אתה מצדך, פנה רבנו לר' שמואל?

- מצדי - קרא ר' שמואל - אין שום טענות, הקוג"ל הי' טוב
מאוד...³².

ימי המשתה

דורון דרשה

פג. הגאון החסיד רבי יצחק אייזיק מהומיל הביא דורון דרשה לחתונת זלאבין, פרשיות של ר' שאול הסופר³³ וכשהניחם לפני אדמו"ר הזקן, אמר: אור אור³⁴.

פד. בחתונה אמר אדמו"ר האמצעי הרבה מאמרי דא"ח. הסדר הי' שהוא הי' מכנס אברכים בחדרו ואומר בפניהם דא"ח. אחד האברכים עמד תמיד ליד הדלת כדי להבחין 'הזקן' – הכוונה לרבי לוי יצחק – מתקרב.

פעם אחת, נכנס לפתע רבי לוי יצחק לחדר. הוא ניגש לאדמו"ר האמצעי ואמר לו: "מי נתן לך רשות לגלות כל כך הרבה פנימיות התורה?". רמו אדמו"ר האמצעי לאחד האברכים שילך לקרוא לאדמו"ר הזקן ויספר לו שרבי לוי יצחק עומד לידו ותובע על כך שהוא מגלה כל כך הרבה פנימיות התורה.

הגיע אדמו"ר הזקן והתחיל לספר לרבי לוי יצחק: "כאשר הוא – הכוונה לאדמו"ר האמצעי – נולד, רציתי לקרוא לו על

33) בליקוטי סיפורים עמ' נח, אות נה, כתב: החסיד ר' אייזיק מהומיל הי' משתמש בכתיבת סופר סת"ם שהי' בהאמיל ושמו ר' שאול, והי' ר' שאול איש מופלא ומפורסם בחסידות. ורצה ר' אייזיק לעמוד על דעת אדמו"ר הזקן לידע מה יאמר על הכתיבה שלו. וכזהו החתונה המפורסמת בזלאבין, הוא לקח חג פרשיות מכתבת ר' שאול והגיש לאדמו"ר הזקן במתנה. הרבי הביט בהם ואמר ליכטיג ליכטיג. ועוד שם, פעם אחת הביאו לרבי אייזיק מהומיל מזוזה של ר' שאול והביט בהם, ואמר: זיי זיינען זייער ליכטיג, איך האב מורא אריינלייגען זיי אין הישקנע [=הן מאירות מאד, מתיירא אני להכניסן במזוזת הדלת] והניחם בשפלוד [=במגידה].

34) רמ"ח אותיות, אות קסט, תולדות יצחק אייזיק עמ' 106. למען ידעו עמ' 266 אות קג.

שם רב המנונא סבא. הגיע אלי הרבי – הכוונה למגיד ממזריטש – וביקש ממני שאקרא לו על שמוי. אז הסכים רבי לוי יצחק שצודק אדמו"ר האמצעי. (כידוע, רב המנונא סבא הי' המקור של פנימיות התורה, וכן המגיד ממעזריטש)³⁵.

בסוד שיח

כה. בשעת החתונה, ניגש חזן אחד, בעל תפילה אל רבי לוי יצחק ואמר לו: "רבי, קח ממני את ה'מחשבות זרות'". ענה לו רבי לוי יצחק בזה הלשון: "סערצע, קוק אויף מיין הארץ – וועסט נישט האבען קיין מחשבות זרות" [=אהובי, הבט על לבי – ולא תהיינה לך מחשבות זרות] (כפתורי חולצתו של רבי לוי יצחק היו פתוחים)³⁶.

פו. בחתונה הראשונה שהתקיימה בזלאבין, אמר רבינו הזקן: למחותן – הכוונה על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב – יש חוש ריח טוב.

- פולין קיבלה במזריטש חוש הריח. ישנו מאמר מהרבי ה"צמח צדק" בשם זקנו רבנו הזקן בנוגע להפרש שבין חסידות חב"ד לחסידות פולין, שזה מקיף ופנימי. דבר זה שייך לענינינו, שפולין "לקחה" ממזריטש חוש הריח³⁷.

(35) "תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 77. וראה להלן בפנים אות ח.

(36) "תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 77.

(37) שיחת אחרון של פסח, תרצ"ה. נדפס בספר המאמרים תשי"א עמ' 240. וממשיך שם: "אויף דער צווייטער חתונה, וואו עס איז געווען הרה"ק ר' מאטעלע טשערנאבליער, האט הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי געזאגט צו הרה"ק ר' מאטעלען: מ'האט דאך געזאגט, אז פוילין האט גענומען אין מעזריטש חוש הריח, צי הערט איר אחרון של פסח משיחין? האט הרה"ק ר' מאטעלע געענטפערט: איך האב אייך געזאגט יוקח נא מעט מים, האט זיך ביי אייך ניט געלייגט, איר קענט דאך מיט צוויי ווערטער מעלה זיין א נשמה אין אלע די עולמות". [נוממשיך שם: "על החתונה השנייה, שהי' בנוכחות הרה"ק ר' מאטעלע טשערנאבליער, אמר הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי להרה"ק ר' מאטעלע: כבר אמרנו, שפולין לקחו במעזריטש חוש הריח, השומעים אתם באחרון של פסח משיח? ענה הרה"ק ר' מאטעלע: אמרתי לכם יוקח נא

פז. באחד הימים עמד אדמו"ר הזקן בבית המדרש בזלאבין ושוחח עם רבי לוי יצחק. בין הדברים שיבח רבי לוי יצחק את אחד מחסידיו באמרו שהלה זכה לגילוי אליהו. אמר לו אדמו"ר הזקן: "הנה כאן עומד אברך ומתפלל. הוא עומד ב'שים שלום' והיחידה שבנפש מאירה בקרבנו. זה הרבה יותר נעלה מגילוי אליהו של האברך ההוא". הי' זה ר' בנימין קלעצקער³⁸.

פח. על החתונה הגדולה שהיתה בעיר זלאבין היו כמה קדושי עליון ובתוכם גם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב וגם אדמו"ר הזקן עם כמה חסידים, ותבואנה כמה נשים להרה"ק [מברדיטשוב] להתברך, והניח ידו על ראשו וברך אותן. כאשר ראו זאת חסידי אדמו"ר הזקן שלא הורגלו בזה, שאלו לאדמו"ר הזקן מה זה. והשיב להם אדמו"ר בזה הלשון: "וואס [מלאך] מיכאל איז אויבן איז ער אונטיין" [=מה שמלאך מיכאל בעליונים, רבי לוי יצחק הוא בתחתונים]³⁹.

פט. בנוסח אחר: בהחתונה הגדולה ראו החסידים הנהגתו [של רבי לוי יצחק] ונתפעלו. ושאלו מאדמו"ר הזקן, ואמר להם: וואס מלאך מיכאל איז אויבן איז ער אונטען.

לאחד האברכים אמר: מיין מחותן זאגסטו א עבירה?! מלאך מיכאל איז עפעס שייך צו א עבירה? אזוי איז ער שייך!

מעט מים, ולא נחה דעתכם, אתם יכולים בשני מילים להעלות נשמה בכל ד' עולמות".

38) "תשורה" מחתונת רייכמן עמ' 74, ושם כתב עוד: לכאורה, צריך להבין, מדוע הדגיש אדמו"ר הזקן את העובדה שהיחידה שבנפש מאירה דוקא לגבי ברכת 'שים שלום'? אלא הענין הוא על פי המבואר בדא"ח שכתפילת שמונה עשרה מאירה יחידה שבנפש, ועל פי המבואר ב"דרך מצוותיך", שורש מצוות התפילה פרק יא, שכברכת 'שים שלום' בא לידי ביטוי כללות הענין של 'שמונה עשרה'.

39) לקוטי רשימות ומעשיות עמ' ד אות ד.

[=למחותני הנך מספר עבירות!! וכי מלאך מיכאל שייך לעבירה?
כך גם הוא!]

לאחר מכן הי' האברך אצל רבי לוי יצחק, ואמר לו רבי לוי יצחק: מיין מחותנן קען אלץ פארטראגן און איך קען ניא פארטראגן [=מחותני יכול לסבול הכל, אבל אני אינני יכול לסבול]⁴⁰.

ל. בתחלת נשיאות כ"ק אדמו"ר הזקן בליאזני, הראה מופתים גלויים. בעיר סמיליאן דר אז החסיד ר' ישראל מדובראוונא. בנו החסיד ר' שלמה שו"ב מטשאשניק, כשהי' בן שש שנים התעורר לפתע בעיניו. כל הרופאים אמרו שאין להם תרופה שתחזיר את מאור עיניו. והיות שלר' שלמה הי' חוש בנגינה, ביקש מאביו שלימדו לנצח ולנגן בכלי זמר, ונעשה מנגן מופלא.

כשמוע ר' ישראל שיש בליאזני "בעל מופת", נסע עם בנו ר' שלמה לליאזני. כאשר בא אל כ"ק אדמו"ר הזקן, פתח ספר הזהר וציווה על ר' שלמה להסתכל בספר ולקרוא. ויאמר הנער שאין הוא רואה מאומה. וסגר אדמו"ר הזקן את הזהר ופתח אותו שנית וציווה שוב על הנער לקרוא מהספר, והשיב הנער

(40) רמ"ח אותיות, אות רג. למען ידעו עמ' 263.

וכנראה הסיפור המובא בשמועות וסיפורים ח"א עמ' 38 שייך גם הוא לענין זה, וד"ל שם: פעם בא איש אחד אל רבי לוי יצחק מבארדיטשוב לבקש תיקון על עבירה שעבר, ואמר לרבי לוי יצחק שהעבירה איננה חמורה כי הי' זה רק איסור פנוייה אבל איסור נידה לא הי' כאן, והוסיף: ואף אמרתי לה לספור ד' נקיים ולטבול. כששמע זאת רבי לוי יצחק גער בו ואמר: שבעה ימים חיכתה לעבור עבירה? אין שום תיקון עבורך.

הלך ממנו החוטא והלך לאדמו"ר הזקן. סידר לו אדמו"ר הזקן תיקון תשובה. אמר האיש לאדמו"ר: הייתי אצל מחותנו רבי לוי יצחק והוא אמר לי ששום תשובה לא תועיל לי. אמר לו אדמו"ר הזקן: מחותני הריהו המלאך מיכאל, מלאך מיכאל איננו יכול לשאת עבירה... אחר כך הזדמן שוב אל רבי לוי יצחק וסיפר לו שמחותנו סידר לו תיקון תשובה. אמר לו רבי לוי יצחק: מחותני הריהו שר התורה, הוא מסוגל לשאת הכל.

שהוא רואה כמו בכברה. ושוב סגר אדמו"ר הזקן את ספר הזהר, ויאמר לנער שיקרא עתה, ויקרא הנער כקראו אדם בעל עינים פקוחות. וציוה אדמו"ר הזקן שילמד עתה אומנות שו"ב, ושלח אותו אחר כך לעיר טשאשניק (פלך וויטעבסק), והיי נקרא "החסיד ר' שלמה מטשאשניק".

בחתונה הגדולה בזלאבין נכחו קאפילעס [=להקות מנגנים] מנצחים בכל מיני כלי זמר מבין החסידים. הם עמדו ליד הכותל מזוית לזוית עם הכלי זמר שלהם. אדמו"ר הזקן והרה"צ רבי לוי יצחק והרה"צ רבי מרדכי⁴¹ מטשערנאביל רקדו במחול, והחסיד ר' שלמה פרט על כנורו. קרא לו הרה"צ מטשערנאביל ויאמר לו: "סערדצע", דו שפילסט גוט - אבער מיט מחשבות זרות, קוק אויף מיר וועסטו ניט האבען קיין מחשבות זרות [= "לבי", (כך היי נוהג רבי לוי יצחק תמיד לומר בחביבות "סערדצע", כלומר לב שלי), אתה מנגן היטב, אבל במחשבות זרות. הסתכל עלי ולא יהיו לך יותר מחשבות זרות]⁴².

לא. שמעתי מר' דוב ששמע מהרה"צ רבי מנחם נחום ז"ל בן אדמו"ר האמצעי, שבעת שהרה"ק [רבי לוי יצחק] מברדיטשוב היי בליאדי [צ"ל: זלאבין] על החתונה של נכדו שלקח את בת אדמו"ר האמצעי, רבי נחום ז"ל היי אז נער קטן, ונמסר להמחותן רבי לוי יצחק שישמשנו וילך עמו תמיד.

41) בסיפור זה כפי שהובא ברשימות דברים (דלהלן הערה הבאה) נזכר שמותיהם של הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל ושל בנו ר' מרדכי, והא טעות דמוכח שכן הרמ"ד מטשערנאביל נסתלק ב"א חשוון תקנ"ח ולא השתתף בחתונה זו.

42) רשימות דברים ח"א עמ' סד. ובבית רבי עמ' עז שמעשה זה היי עם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ושם שהר שלמה מטשאשניק ניגן בכינור וגילה רבי לוי יצחק את ליבו ואמר לר' שלמה: סערדצע [=לבי], הסתכל בליבי ואל יהי לך מחשבות זרות בתפלה. והעיד ר' שלמה על עצמו שמוזמן ההוא והלאה לא היי לא יותר שום מחשבות זרות בתפלה.

פעם אחת כשהלך עמו ברחוב שהי מלא אילנות, שאלו: נחומ'קי למה נצרכו האלנות!! והשיב לו רבי נחום: כשהחסידיים ילכו אל הרבי לא יתעו (זאלען זיי ניא בלאנדזין). ותפס רבי לוי יצחק את הדיבורים האלו ושנה אותם זמן רב בדביקות גדולה ובעמקי עשתונותיו (כי כך הי דרכו בקודש לתפוס איזה דיבורים ולשנותם כמה פעמים אין מספר בדביקות ובעמקות).

ופעם אחת בלילה, באה חבורת חסידיים לקבל את פניו הק' והוא שכב על הקאנאפע [=ספה] בעמקי עשתונותיו, וכשראם, אמר להם:

- לכו אל המחותן ושאלו אותו אימתי בא משיח?

הם הלכו תיכף אל אדמו"ר הזקן ומסרו לו את השליחות, אבל הוא השיב להם שילכו כל אחד לעבודתו ולעסקיו. הם חזרו אל רבי לוי יצחק ומצאוהו שוכב בעינים סגורות בעמקי עשתונותיו שונה בלי הרף את הדיבורים הנזכרים בדביקות גדולה, וכן הי זמן רב... וחשבו [החסידיים] שבאמת הוא פוקד עליהם להביא תשובה מהמחותן על שאלתו, ועל כרחם חזרו לאדמו"ר הזקן והתנצלו לפניו ש[רבי לוי יצחק] אינו פוסק מדיבוריו הנזכרים. אבל אדמו"ר הזקן גער בהם בזה הלשון: פעטחין! ער וועט אייך אזוי אפ האלטין א גאנצע נאכט, לכו לדרכיכם [=שוטים! הוא יעכב אתכם כך כל הלילה, לכו לדרכיכם⁴³.

לב. במשך ימי המשתה הגיע לזלאבין החסיד המפורסם ר' מרדכי מליעפלא⁴⁴ שהי נודע בגלילות וויטעבסק כמתעסק בפדיון שבויים ובשחרור אברכים מגיוסם לצבא הצאר. אך נמצאו מלשינים שמסרו למלכות, ונודע לו כי בקרוב יאסרוהו

(43) מגדל עד עמ' רנד, אות יט.

(44) ראה אודותו בבית רבי עמ' עד.

ויעלוהו בנחושתיים לפטרבורג. ובידעו כי רבנו [הזקן] נמצא בזלאבין, נסע לשם ונדחק להיכנס לאדמו"ר הזקן לקבל הוראתו וברכתו, אך רבנו שלחו להתייעץ עם מחותנו רבי לוי יצחק.

גבאי הרה"ק [מברדיטשוב] לא הניחוהו להיכנס אליו לאלתר מאחר ואין שעתו פנויה לקבל אנשים ואין כלל אפשרות לראות פניו. אך בשמעם את ספורו ובהודיעו אותם כי רבנו עצמו שלחו אל רבי לוי יצחק, יעצוהו להסתתר אחר הוילון בחדר רבי לוי יצחק, ויספר כל ענינו.

ויעש ר' מרדכי כעצתם, וממקום סתרו ראה סדר אכילתו של הרה"ק רבי לוי יצחק, עיניו נשואות כלפי מעלה וגבאיו עומדים מימינו ומשמאלו ונותנים המזון בפיו, זה בכף וזה במזלג, רוב האוכל אינו זוכה כלל להיכנס לפי הצדיק, ומיעוטו נבלע, וכך במהרה נגמרה סעודתו.

אחר כך הפשיטוהו מבגדיו ומפרוותיו (כי הי' זקן לימים וסבל מהצינה) השכיבוהו על מיטתו, נתיישבו האחד למראשותיו קורא משניות בקול רם, ורעהו למרגלותיו קורא בזוהר הקדוש והרבי ישן בחזקה, אך מדי פעם קורא מתוך שנתו לתקן טעות הקורא במשניות או בזוהר. תוך שעה קצרה נסתיימה עבודת השינה, ורבי לוי יצחק קם ונטל ידיו.

מיד ניגש ר' מרדכי לשפוך שיחו לפניו, אך רבי לוי יצחק שאלו מדוע תקע עצמו בכלל בעסק מסוכן זה! ורק כששמע כי היתה זו פקודת ממחותנו אדמו"ר הזקן שציוה לר' מרדכי להתעסק בהצלת נפשות, אמר, אם כן זכאי אתה בדיןך ויכול אתה לילך לשלום. וכך הווה⁴⁵.

לג. ר' ארי', מחסידי אדמו"ר הזקן, שימש כ"מנהיג העיר" מטעם הממשלה, הנקרא "בירגער מייסטער"⁴⁶.

ספרי החופה וקדושין, ספרי הנולדים, ולהבדיל - המתים, כל אלו היו תחת ידו.

פעם התגייר גר במקום מסויים, וכדי למנוע עונש המתגיירים והמסייעים לגיור, ביקשו מר' ארי' שלא ירשום בספר המתים יהודי אחד שנפטר אז והי' בגילו של הגר, ועל ידי זה יתנו את התעודות של שם הנפטר וכל הפרטים שלו לגר, והכל יבוא על מקומו בשלום. וכך עשה ר' ארי'. אך הלשינו עליו ונתפס, ורצו להגישו למשפט, והי' בסכנה גדולה.

ויסע [ר' ארי'] לאדמו"ר הזקן. אדמו"ר הזקן שאל אותו למתי נקבע זמן המשפט, ואמר לו.

אמר לו אדמו"ר הזקן: כדאי להשתדל לדחות את זמן המשפט, וכן עשה.

כשהגיע המועד השני, שוב נסע לאדמו"ר הזקן, וענה לו: שכדאי גם עתה להשתדל לדחות את המשפט, וכך הי' כמה פעמים.

לבסוף אמר לאדמו"ר הזקן שאינו יכול לדחות יותר, ובקרוב יתקיים המשפט.

אמר לו אדמו"ר הזקן, בקרוב תהי' החתונה של נכדתי עם נכד הרה"ק הרה"צ רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ותבוא גם אתה, תשתדל להיכנס ותספר לו את כל העניין, והוא בודאי יעזור לך.

וכך עשה. בא לעיר זלאבין שם התקיימה החתונה, ורצה להיכנס אל רבי לוי יצחק, והנה אלפי אנשים סובבים את הבית אשר שם נמצא רבי לוי יצחק, ואי אפשר בשום אופן להיכנס.

חיפש עצה איך להיכנס, וגמר בדעתו שהוא יבוא לשם בחצות הלילה, ויעמוד ליד פתח חדרו, ולמחרת יהי הראשון להיכנס אליו, וכך עשה.

בא בלילה וראה שרבי לוי יצחק שוכב במיטתו, ובאו שני גבאים שלו ונעמדו משני צידי המטה, אחד עם ספר משניות בידו, והשני עם ספר הזהר בידו, ואומרים לפניו בבת אחת, זה אומר זהר וזה אומר משניות, ורבי לוי יצחק כאילו ישן. והנה טעה אחד, אז פנה אליו רבי לוי יצחק ואמר: נו. נו. כך ארע כשתי שעות. לאחר מכן קם מ"שינתו" – משנתו, ואז הרשו לו הגבאים לכנס.

כאשר נכנס, שאלו רבי לוי יצחק, מי שלח אותך לכאן? ענה לו: הרבי שלי. שאלו: מי הוא? אמר לו. ויאמר [רבי לוי יצחק] הא, המחותן, הוא הרבי שלך? המחותן הצדיק הגאון איש האלוקים, וכך כמה פעמים, ובכל פעם בשבחים שונים על אדמו"ר הזקן, וכל זה הי' בסבר פנים יפות ובחביבות.

ואחר כך אמר לו, נו סערצע [=לבין], אמור מה אתה רוצה? אמר לו: הנני "בירגער מייסטער" ועתה יש לי צרה כזו. שאל אותו [רבי לוי יצחק]: מה זה "בירגער מייסטער"? והסביר לו. ויאמר לו רבי לוי יצחק: מה? יהודי מנהיג העיר? איך זה יכול להיות? יהודי מנהיג העיר? אמר לו ר' ארי': "הרבי שלי אמר לי לקבל עלי להיות "בירגער מייסטער", ועל פי עצתו עשיתי זאת. ויאמר לו רבי לוי יצחק: הא! אם כן המחותן שלי הגאון הצדיק, מחותני וכו' וכו' הוא אמר לך להיות כזה, כן, אם כן נו! השי"ת עוזר לך וישמור אותך מכל צרה.

וכשבא [ר' ארי'] לאדמו"ר הזקן וסיפר לו כל הני"ל, אמר לו, נו, נתתי לך עצה טובה? כן? וחזר עוד הפעם, עצה טובה נתתי לך, הא?

לבסוף, יום אחד קודם המשפט פרצה שריפה בבית המשפט, ונשרפו כל הניירות, ובתוכם גם כתב האשמה נגד ר' ארי', וניצל מהצרה.⁴⁷

לד. אחד מחסידי אדמו"ר הזקן הי' חשוך בנים ר"ל, מידי פעם בפעם הי' מזכיר את מבוקשו לאדמו"ר הזקן, אבל לא נענה.

בחתונת זלאבין, הידועה בשם "די גרויסע חתונה" [=החתונה הגדולה] היו צדיקים רבים וחסידים רבים. ויסע לחתונה גם החסיד הזה באומרו אל לבו – אולי בשעת שמחה – אוושע...

בחתונת זלאבין ערכו בחוץ את השולחנות. כל צדיק ישב בשולחן נפרד ושם קיבל את חסידיו ליחידות. היו שורות שורות של חסידים אשר חיכו בתור כדי לדבר עם רבותיהם, כל חסיד לרבו.

כשבא החסיד הני"ל לאדמו"ר הזקן לבקש ממנו את מבוקשו – בנים, אמר לו אדמו"ר הזקן: אינני יכול לעזור לך, אולי מחותני יוכל להושיעך, דהיינו: רבי לוי יצחק מברדיטשוב. הלך החסיד ונעמד בשורת חסידים הנכנסים לרבי לוי יצחק.

כשביקש את מבוקשו, ענה לו הצדיק בפשטות: סע לביתך, בעוד שנה יולד לך ילד. עמד החסיד משתומם, ויהי לו הדבר לפלא. זה זמן רב נוסע הוא לרבו ולא השיג אצלו מאומה, ואילו כאן מיד הבטיח לו רבי לוי יצחק בפשטות כזאת. הרגיש רבי לוי יצחק בהרהוריו של זה, ויאמר לו בזה הלשון: "יונגער מאן

יונגער מאן, טראכט ניט קיין סאך, קענסט נאך קאלע מאכען
[=אברך אברך, אל תרבה בהרהורים, הנך יכול עוד לקלקליי]⁴⁸.

לה. הרה"ק רבי מנחם נחום, בנו של אדמו"ר האמצעי סיפר
לר' דוב שו"ב, שבעת החתונה בזלאבין התאכסן רבי לוי יצחק
בבית הרה"ח הגביר ר' פנחס רייזעס משקלאוו (בן הגאון רבי
חנוך העניך) שהיי חשוכי בנים, ואשתו הפצירה בו ליתן פדיון
לרבי לוי יצחק להתפלל שיפקדו בזרע של קיימא, אבל הוא לא
רצה בשום אופן, כי רבו המובהק אדמו"ר הזקן אמר לו שאין
צריך לו לילדים ולא בא לעולם הזה להוליד ילדים. אבל אשתו
בעצה הלכה ונתנה פדיון נפש, ורבי לוי יצחק בירך אותה
להיפקד.

וכשעברו איזה חודשים וניכרו בה סימני הריון אז בעלה ר'
פנחס מצא חובה בנפשו לגלות ולספר מזה לרבו אדמו"ר הזקן.
ובשמעו הדבר תמה אדמו"ר הזקן ואמר חבל (בלי"א אה ווא)
מחותני לא התבונן [ב]מה שואמר, ותיכף סיים ואמר אין זה
כלום, רק רוח. וכן הי' שלא ילדה שום ילד. ואז בכה ר' פנחס
לפני רבו ואמר, הלא מחותנו רבי לוי יצחק פעל לי ילד והרבי
קלקל אותו. אז תפסו אדמו"ר הזקן בידו ואמר לו: "עמי
במחיצתי, אינך צריך לוולדות"⁴⁹?

לו. לחתונה הגדולה בזלאבין בא אחד ומיוחד מנכדי רבי לוי
יצחק מברדיטשוב (אשר אחר כך הי' ממלא מקומו של רבי לוי
יצחק), ובהיותו בחתונה התקשר אל אדמו"ר הזקן ולתורת
החסידות. וכאשר עברו ימי החתונה וכולם חזרו לביתם, נדבק

(48) שמועות וסיפורים ז"א עמ' 28.

(49) מגדל עז עמ' רנה, אות כ. ולהעיר מלקוטי סיפורים עמ' מז, אות כז.

הרב הזה ולא רצה לחזור, כי לא רצה להיפרד מאדמו"ר הזקן⁵⁰ ובא רבי לוי יצחק בטענה, מדוע עשקת את נכדי ממני. ויען לו אדמו"ר הזקן: באם הנך רוצה קח אותנו. אבל הסוף היי שנשאר אצל אדמו"ר הזקן עד שנסתלק רבי לוי יצחק. אז, שלחו אחריו חסידי ברדיטשוב שימלא מקום זקנו⁵¹ והסכים. אך לא ארכו ימי רבנותו, כי חפץ היי לדרוש חסידות חב"ד ולא אבו לשמוע ממנו בשום אופן, והי מוכרח לעזוב⁵².

לז. אחרי החתונה הגדולה אמר אדמו"ר הזקן לרבי לוי יצחק מברדיטשוב שיסע דרך דובראוונא (כידוע שאדמו"ר הזקן היי נותן לצדיקים "מארשרוטז" [=דרך נסיעה]), ולהיות בביתו של ר' נחמיה מדובראוונא. לר' נחמיה היי אחיינית שהיתה משותקת בידיה ורגליה והיי אצל הרבה רופאים ולא יכלו לעזור. כשהגיע ר' לוי יצחק לביתו, רצה לבקש ממנו שירפא את הנערה, אבל לא יכל לגשת אליו מכיוון שהיי כל הזמן בדביקות.

פעם כשהלך רבי לוי יצחק להתפנות, חיכה לו ר' נחמיה בחוף עם כלי מים ליטול ידים. כשיצא רבי לוי יצחק וניגש ליטול ידיו, הלך ר' נחמיה אחורה, והבין ר' לוי יצחק שהוא (רבי לוי יצחק) ילך אחריו. וככה הלך אתו עד ליד פתח חדרה של הנערה, ואמר ר' נחמיה שהנערה הזאת משותקת מלידה, ורוצה שיברך אותה שתתרפא. נטל רבי לוי יצחק את ידיו וברך "אשר יצר" וסיים "רופא כל בשר ומפליא לעשות" וכפל עוד הפעם "רופא כל בשר

50) מהמתואר כאן שנכד זה היי כרוך מאד אחר אדמו"ר הזקן, אפשר לשער שהוא הרה"ק ר' יוסף, בן הרה"ק ר' מאיר, בנו של הרה"ק רבי לוי יצחק – ראה בית רבי עמ' 126 הע' ט.

51) צ"ע בזה, שכן כידוע לאחר הסתלקות רבי לוי יצחק (בשנת תק"ע) מילא את מקומו בנו הרה"ק ר' ישראל מפיקוב (ראה בספר שלש קדושות בערכו, אות קב). וכנראה הכוונה על פי הירוע שר' ישראל לא האריך ימים (נפטר תקע"ח-ט, ראה בבית רבי שם. שלש קדושות שם. בית משיח גליץ 236 עמ' 46 ויתכן שאחר הסתלקותו בקשו מהנכד שימלא את מקום זקנו.

52) שמועות וסיפורים ח"ב עמ' 142 אות קלח.

ומפליא לעשות" וכפל עוד הפעם "רופא כל בשר ומפליא לעשות", ותתרפא הנערה⁵³.

נסיעת רבנו הזקן בחזרה לביתו

לת. בנסיעתם חזרה לביתם ישב רבינו [הזקן] בעגלה ומול פניו כמה מנכבדי עם, והרבי עיניו עצומות ושקועה הוא בשערפיו.

לפתע פקח עיניו ושאל את בעל העגלה, מה תאמר אתה על מחותני הקדוש?

איש פלאי הוא – השיב העגלון – אך אין כמוכם "רבי"!⁵⁴

53) מסיפורי הרה"ח ר' בצלאל ע"ה ווילשנסקי. תשורה משמחת נשואין "ליפשיץ – וילשנסקי", ג' סיון תשנ"ז עמ' 78.

54) מגדל עז עמ' קסז, אות כז.

סיפורי החסידים שכונסו בתשורה זו נלקטו מהספרים והקבצים דלקמן

אדמו"ר הצמח צדק ותנועת ההשכלה – מרשימותיו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מליובאוויטש (ברוקלין, תשי"ו).

ספרים נוראים – להרב יעקב קאדאניר (ירושלים, תשי"ז).

בית רבי – להרה"ח ר' מאיר היילמאן (נדפס לראשונה בשנת תרס"ב, ובכמה מהדורות צילום).

חלקה והלבוב – להרה"ח ר' סענדער יודסין, ח"ב (תל אביב, תשי"ל).

מגדל עז – מספורי הרה"ח ר' עזריאל זליג סולנים (מעשה אבותי) ומספורי הרה"ח ר' ישעי' הורוויץ (זכרונות שילה). נערך ע"י הרה"ח ר' יהושע מונדשיין ש"י (כפר חב"ד, תשי"מ).

לשמוע אוזן – מספורי הרה"ח ר' שניאור זלמן הלוי דוכמן, בשם זקנו האה"ח ר' מרדכי יואל הלוי דוכמן, תלמידו של הרה"ח, הנודע לשם ולתהלה בתוככי חסידי חב"ד, הגה"ח ר' יצחק אייזיק הלוי עפשטיין מהאמיל (ברוקלין, תשי"נ).

שלוש קדושות – להרה"ח ר' צבי אלימלך קאליש (בני ברק, תשכ"ט).

תשורה משמחת הנשואין של משפחת רייכמן – מספורי הרה"ח ר' משה יהודה הכהן רייכמן בשם חותנו הרה"ח המשפיע ר' שלמה זלמן הבלין (כפר חב"ד, תשנ"ז).

שמועות וסיפורים – מרבותינו הקדושים, להרה"ח ר' רפאל נחמן כהן, ג"ח (ברוקלין תשי"נ).

לקוטי סיפורים - להגה"ח ר' מרדכי פרלוב (כפר חב"ד, תשכ"ו).

רשימות דברים – להרה"ח ר' יהודה חיטריק שי, ג"ח (ברוקלין, תשמ"א).

קובץ "מרחפת" – סיפורי מעשיות מכת"י של הרה"ק ר' שלמה זלמן מקופוסט (ברוקלין תשכ"ח).

המשפיע – מסיפורי הרה"ח ר' שניאור זלמן האוולין (ירושלים, תשמ"ב).

לקוטי רשימות ומעשיות – י"ל ע"י הרה"ח ר' יהושע שי מונדשיין (כפר חב"ד, תשכ"ט).

דמ"ח אותיות – מסיפורי המשפיע הרה"ח ר' שמואל גרונום אסתרמן (נ.י., תשנ"א).

תולדות יצחק אייזיק – תולדות וקורות חייו של הגה"ח ר' יצחק אייזיק הלוי עפשטיין מהומיל, נערך ע"י הרה"ח ר' אלי יוחנן גורארי שי (כפר חב"ד, תשמ"ז).

כתבי הדח"א ביחובסקי – להרה"ח ר' חיים אליעזר הכהן ביחובסקי (ברוקלין, תש"ט).

די אידישע היים – רבעון נשי ובנות חב"ד בארה"ב, בעריכת הרבנית שיינא טעמא תחי' גורארי.

למען יזעו...בנים יולדו – להרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן (כפר חב"ד, תשנ"ז).

ספורי חסידיים על התורה – להגה"ח ר' שלמה יוסף זוין (תל אביב, תשכ"ג).

ימי מלך – פרקים במסכת חייו ופעליו של כ"ק אדמו"ר, מלוקט ע"י הרה"ח ר' מרדכי מנשה שי לאופר, ח"ב (כפר חב"ד, תשנ"א).

בית משיח – שבועון העולמי להפצת בשורת הגאולה (נ.י.).

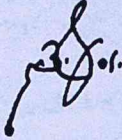
העבר – רבעון לדברי ימי היהודים והיהדות ברוסיה, חוברת א' תשרי כסלו, תשי"ג.

תשורה, ליפשיץ-ווילשנסקי – מסיפורי הרה"ח ר' בצלאל
ווילשנסקי (גי' סיון תשנ"ו).

אוז וברכה

פרט וכתב קרה יד הוא כי היחס בין המסירה
ועניניה דעם הביא הי' נושג כזה אמר האמר האמנות
לא אהני מאלות מון קבלת אהבה ונתי מורה וצניי המסירה
רצתי אלא אהני מן וענייהו ונתי והחול אהבה קבדה
נתי אהני מאלות עניי כניס קבלה המסיר ר' יא' הי' אלא
נתי אהני מאלות גבה אהני (תקנת ו אהני) אלא
והחול אהני מאלות אלא והאמר ההא עניי המסיר רגע
נתי אהני מאלות בלתי אהני אהני דרביי אהני מן באהני ונוס
התבטות אהני (נתי אהני אהני נתי
אמור עניי אהני מאלות אהני כיר רוב אהני
בלתי אהני מאלות אהני מן אהני ונתי אהני מאלות אהני
אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני
אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני
אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני
אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני
אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני מאלות אהני מן אהני

אזכרון טוב אלהי באת הבה הנהא' ג'
ח' ונקא תמי' אלהי החתך הד' ג' נתי עניי' ח' הנג
בנה אכנה את' א' הנושא חק דמנה אהני. עקרון
מרתק. קבחה המפתג זה. הקנה בעניי טפ' יר
קבוט א' בור כק אהני אהנו. אהני הראשון. רנן
הארה וצניארה (נהני ותי. אהני מנהני יח' א' וישי
נתי עניי אהני. כתבתי ידיוני אהני. ר' אהני יח'. ונ'
אמרה ח' א'
קבחה ודרבה

קבחה ודרבה

ישיבה. תשובתי ישיבה וזכאונתי
א' י' כאלו תבסס. אהני א'

אברהם מ' משה ר' שאלתי ובקשתי לעזור רוח סהרה בלבו חסדן להעביר על מדותיו כמארדל כל המעביר על וכו'
להיות מן הנעלבים ולבקש מחילה ברבים מהגוי מ' אמר ר' קודם יחך בעלל ויוסד הכפרים הבא עליו דוסובה ולעשות זאת למעני ולמען
השלטן מ' אהני מן יוצא מתוך מריבה ר' ובפרט ממחלות לרש' (ששט' שמים) אשר רוב הצרות והתלאות הן ממחלות לרש'
הרומחן יצילנו ממנה ומגודל בסחתי שדבר אלה המועסי' יחזיקו המרובים' יהיו לרצון אמרי פי ולא ישליכום
אחרי ניו' ר' קצתי ואומר של' מאהרש (חמור' השלום) כנפש חדשנו דש' דורש' ש' נותן וסוכתו מלובה (מלבי' ונפש' ח' צ' צ' שניאור זלמן

לידי מ' משה ר' שאלתי ובקשתי לעזור רוח סהרה בלבו חסדן להעביר על מדותיו כמארדל כל המעביר על וכו'
להיות מן הנעלבים ולבקש מחילה ברבים מהגוי מ' אמר ר' קודם יחך בעלל ויוסד הכפרים הבא עליו דוסובה ולעשות זאת למעני ולמען
השלטן מ' אהני מן יוצא מתוך מריבה ר' ובפרט ממחלות לרש' (ששט' שמים) אשר רוב הצרות והתלאות הן ממחלות לרש'
הרומחן יצילנו ממנה ומגודל בסחתי שדבר אלה המועסי' יחזיקו המרובים' יהיו לרצון אמרי פי ולא ישליכום
אחרי ניו' ר' קצתי ואומר של' מאהרש (חמור' השלום) כנפש חדשנו דש' דורש' ש' נותן וסוכתו מלובה (מלבי' ונפש' ח' צ' צ' שניאור זלמן

Handwritten signatures in Hebrew: *Yehoshua... Zelig...*

אברהם מ' משה ר' שאלתי ובקשתי לעזור רוח סהרה בלבו חסדן להעביר על מדותיו כמארדל כל המעביר על וכו' (repeated text)

ואילו שלוש השורות שחמשמאל
הכתובות בשפה הרוסית.
וכתבו ערדי' אחר:
לאדון יהודי משה
מורדוכוביץ (בן מורדכי) מייזלש

שתי השורות שמימין נכתבו אף הן
— מעבר לך —
בגוף סתמי יד קודש אדמו' חק:
להרבי מ' משה מייזלש שמש נאמן
דקנות' ווילנא

הכתב הזה והכתב (בלהיק) מעבר לך, הוא תמונת הדרת קדש. נהן כתב יד קדשו של הוד כיס אאומי. אדמו' אבינו הראשון.
רבינו הגדול וצוקלהיה נבנים דייני.